

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА Міжнародні економічні відносини
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 29 «Міжнародні відносини»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією»

здобувача Шеремет Марії Василівни _____

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ткаленко С.І. _____
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ) (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. Федірко О.А. _____
(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ткаленко С.І.

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 2025 р.

«___» _____ 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти *Шеремет Марії Василівни*

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «___» _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах _____

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти діяльності міжнародних асоціацій у торгівлі сировинною продукцією <i>(термін подання – до 10 березня)</i>
Розділ 2	Аналіз діяльності міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною <i>(термін подання – до 30 березня)</i>
Розділ 3	Перспектива та виклики для міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною <i>(термін подання – до 25 квітня)</i>

Об'єкт дослідження:	Міжнародні економічні відносини у сфері торгівлі сировинною продукцією.
Предмет дослідження:	Інституційна та функціональна роль міжнародних асоціацій у регулюванні та розвитку глобальних сировинних ринків.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Комплексно проаналізувати інституційну та функціональну роль міжнародних асоціацій у регулюванні глобальної торгівлі сировинною продукцією, а також розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності участі України у цих процесах.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Розкрити сутність, класифікацію та види міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією. Проаналізувати принципи та механізми співробітництва, що застосовуються міжнародними асоціаціями у регулюванні сировинних ринків.
У розділі 2	Здійснити порівняльну оцінку діяльності провідних галузевих асоціацій за видами сировини та глобальним охопленням. Оцінити вплив міжнародних асоціацій на сталий розвиток у сфері виробництва та торгівлі сировинною продукцією.
У розділі 3	Проаналізувати особливості та вплив України у світових торговельних платформах сировинної продукції. Розробити практичні рекомендації для підвищення ефективності участі України та інших країн, задля посилення їхньої конкурентоспроможності та економічної стійкості.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Ткаленко С.І.

(ініціали, прізвище)
«01» березня 2025 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Шеремет М.В.

(ініціали, прізвище)
«01» березня 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 66 сторінок, 10 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел з 53 найменувань, додатки.

Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією

Об'єктом дослідження є Міжнародні економічні відносини у сфері торгівлі сировинною продукцією.

Предметом дослідження: Інституційна та функціональна роль міжнародних асоціацій у регулюванні та розвитку глобальних сировинних ринків.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – Комплексно проаналізувати інституційну та функціональну роль міжнародних асоціацій у регулюванні глобальної торгівлі сировинною продукцією, а також розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності участі України у цих процесах.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

1. Визначити сутність, класифікацію та види міжнародних асоціацій у контексті міжнародної торгівлі сировинною продукцією.

2. Проаналізувати принципи та механізми співробітництва, що застосовуються міжнародними асоціаціями у регулюванні сировинних ринків.

3. Дослідити інституційну та функціональну роль міжнародних асоціацій у забезпеченні прозорості ринку, доступу до інформації та стабілізації цін.

4. Здійснити порівняльну оцінку діяльності провідних галузевих асоціацій за видами сировини та глобальним охопленням (на прикладі Міжнародної зернової ради, Всесвітньої асоціації сталі та Міжнародного консультативного комітету з бавовни).

5. Оцінити вплив міжнародних асоціацій на сталий розвиток у сфері виробництва та торгівлі сировинною продукцією.

6. Проаналізувати особливості участі України у світових торговельних платформах сировинної продукції та вплив зовнішніх факторів (зокрема, війни та торговельних збоїв) на національну участь.

7. Виявити ключові тенденції та виклики на світових ринках сировини, що впливають на діяльність міжнародних асоціацій.

8. Застосувати методи економічного моделювання, статистичного аналізу та SWOT-оцінки для виявлення економічних взаємозв'язків та визначення конкурентних позицій.

9. Розробити практичні рекомендації для підвищення ефективності участі України та інших країн, що розвиваються, у глобальному управлінні сировинними ринками задля посилення їхньої конкурентоспроможності та економічної стійкості.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати можуть бути використані органами державної влади України для формування стратегій зовнішньоекономічної діяльності, суб'єктами ЗЕД для оптимізації маркетингових стратегій, а також науково-дослідними установами та міжнародними організаціями як теоретична та методологічна основа для подальших досліджень та співпраці.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025

Рік захисту роботи: 2025

Ключові слова: міжнародні асоціації, сировинна продукція, міжнародна торгівля, ринкове регулювання, COT, IGC, Всесвітня асоціація сталі, ICAC.

В І Д Г У К

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
денної форми навчання спеціальності «292 Міжнародні економічні
відносини» освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»

ШЕРЕМЕТ МАРІЇ ВАСИЛІВНИ

на тему: «Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною
продукцією»

1. Актуальність теми: У сучасному світі в умовах постійних коливань світових ринків, шоків та нестабільності розвитку сировинна торгівля відіграє провідну роль для усіх країн світу. Міжнародна торгівля сировиною впливає на формування економічної безпеки країн світу, особливо менш розвинених країн з сировинною орієнтацією, впливає на політичну стабільність і забезпечення продовольчої переваги. У зв'язку з цим обрана проблематика є актуальною і потребує подальшого її розкриття.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: на теоретичному рівні розкрила роль, значення міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі, дослідила особливості механізму регулювання міжнародної торгівлі сировинною продукцією.. Заслугує на увагу проведене дослідження щодо міжнародної торгівлі сировинною продукцією на сучасному етапі на прикладі ринку сталі. Показано вплив міжнародних асоціацій на ціноутворення та доступ до сировинних ринків.

3. Наявність самостійних розробок автора: авторкою проведений аналіз міжнародної торгівлі сировинною продукцією на прикладі Всесвітньої асоціації сталі, проаналізоване світове виробництво, попит на продукцію.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: автором обґрунтовано сучасні виклики у міжнародній торгівлі сировинною продукцією та запропоновані напрями їх подолання.

5. Наявність недоліків: суттєвих недоліків у кваліфікаційній бакалаврській роботі не виявлено. Водночас, робота значно виграла б, якби висновки за трендами містили авторську позиції і були більш ґрунтовними.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота допускається до захисту з оцінкою 40 балів.

Науковий керівник:

(підпис)
«02» червня 2025 р.

д.е.н., професор
Ткаленко С.І.
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИННОЮ ПРОДУКЦІЄЮ	6
1.1. Поняття та види міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі.....	6
1.2. Механізм регулювання міжнародної торгівлі сировинною продукцією ..	10
1.3. Вплив міжнародних асоціацій на розвиток глобального ринку сировини	13
РОЗДІЛ 2	20
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИНОЮ	20
2.1. Основні функції та роль міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировинними товарами	20
2.2. Особливості діяльності міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією (на прикладі World Steel Association).....	27
2.3. Вплив міжнародних асоціацій на ціноутворення та доступ до ринків	34
РОЗДІЛ 3	38
ПЕРСПЕКТИВА ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИНОЮ	38
3.1. Сучасні виклики та тенденції у міжнародній торгівлі сировинною продукцією.....	38
3.2. Оцінка ефективності міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировиною.....	44
3.3. Напрями вдосконалення діяльності міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною.....	52
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ	1

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та постійної нестабільності на світових ринках сировинна торгівля відіграє ключову роль у формуванні економічної безпеки, політичної стабільності та продовольчої рівноваги. У центрі цих процесів дедалі важливішу функцію виконують міжнародні галузеві асоціації, які не мають суто регуляторної влади, проте забезпечують комунікацію, координацію та стандартизацію між країнами та компаніями. Особливо актуальним це стає в умовах війни, санкцій, блокад і екологічних викликів.

Для України, яка є активним гравцем на ринку зерна, сталі, добрив та інших видів сировини, ефективна участь у міжнародних асоціаціях є питанням економічного виживання та збереження експортного потенціалу. Нерівність у доступі до аналітики, стандартів і спільних рішень знижує конкурентоспроможність країн, що не інтегровані у глобальні галузеві структури. Саме тому дослідження ролі таких асоціацій у сучасній торгівлі сировиною має високу практичну й стратегічну значущість.

Глобальна торгівля сировиною перебуває під постійним впливом зростаючих геополітичних ризиків, кліматичних змін, цифрової трансформації та посилення протекціоністських тенденцій. Конфлікти, такі як повномасштабне вторгнення, суттєво змінюють традиційні торговельні маршрути та ланцюги постачання, що підкреслює необхідність глибокого вивчення адаптивних механізмів та ролі міжнародних асоціацій у забезпеченні стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку міжнародної торгівлі, економічної інтеграції та ролі галузевих асоціацій досліджували такі відомі вчені, як М. Портер, який наголошував на ролі кластерів та конкурентних переваг, Д. Родрік, що аналізував виклики глобалізації, та А. Кругман, відомий своїми працями з міжнародної торгівлі та економічної географії. Серед українських науковців значний внесок у дослідження цих питань зробили І. Лукінова, Т.

Мостенська, В. Геєць, які вивчали аспекти міжнародної економічної інтеграції та трансформації торговельних відносин України.

Аналіз останніх наукових публікацій та галузевих аналітичних звітів свідчить про глибоке вивчення впливу геополітичних факторів, кліматичних змін та стрімкої цифровізації на функціонування сировинних ринків. Значна увага приділяється ролі міжнародних галузевих асоціацій, таких як International Grains Council (IGC) та World Steel Association, у забезпеченні ринкової стабільності та інформаційного обміну, що підтверджується їхніми власними звітами та галузевими дослідженнями.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів удосконалення діяльності міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировиною в умовах глобальної нестабільності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*:

1. Уточнити сутність, функції та класифікацію міжнародних асоціацій у контексті їхньої ролі в регулюванні сировинних ринків.
2. Проаналізувати принципи та механізми співробітництва, що застосовуються міжнародними асоціаціями у регулюванні сировинних ринків.
3. Дослідити інституційну та функціональну роль міжнародних асоціацій у забезпеченні прозорості ринку, доступу до інформації та стабілізації цін.
4. Здійснити порівняльну оцінку діяльності провідних галузевих асоціацій за видами сировини та глобальним охопленням (на прикладі Міжнародної зернової ради, Всесвітньої асоціації сталі та Міжнародного консультативного комітету з бавовни).
5. Оцінити вплив міжнародних асоціацій на сталий розвиток у сфері виробництва та торгівлі сировинною продукцією.
6. Проаналізувати особливості участі України у світових торговельних платформах сировинної продукції та вплив зовнішніх факторів (зокрема, війни та торговельних збоїв) на національну участь.
7. Виявити ключові тенденції та виклики на світових ринках сировини, що впливають на діяльність міжнародних асоціацій.

8. Застосувати методи економічного моделювання, статистичного аналізу та SWOT-оцінки для виявлення економічних взаємозв'язків та визначення конкурентних позицій.

9. Розробити практичні рекомендації для підвищення ефективності участі України та інших країн, що розвиваються, у глобальному управлінні сировинними ринками задля посилення їхньої конкурентоспроможності та економічної стійкості.

Об'єкт дослідження – процес функціонування міжнародної торгівлі сировиною в умовах глобальної нестабільності.

Предмет дослідження – механізми діяльності міжнародних галузевих асоціацій та їх вплив на динаміку обсягів торгівлі, ціноутворення та інституційну інтеграцію країн.

Методи дослідження. Для досягнення мети роботи використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: порівняльний аналіз, систематизація, індукція та дедукція – для теоретичного обґрунтування. Економіко-математичне моделювання дозволило кількісно оцінити ефективність асоціацій та взаємозв'язки з торговельними показниками. Методи візуалізації даних забезпечили наочне представлення результатів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження складають: офіційні дані міжнародних організацій (таких як СОТ, ЮНКТАД, ФАО), статистичні збірники та аналітичні звіти міжнародних галузевих асоціацій (зокрема, Міжнародної зернової ради, Всесвітньої асоціації сталі, Міжнародного консультативного комітету з бавовни), наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з питань міжнародних економічних відносин, світової торгівлі та ролі неурядових організацій, монографії, статті у фахових виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, а також інформація, отримана з офіційних вебсайтів міжнародних інституцій та спеціалізованих інтернет-ресурсів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИННОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

1.1. **Поняття та види міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі**

У сучасній світовій економіці міжнародні асоціації відіграють важливу роль у формуванні умов торгівлі, розвитку галузей та координації інтересів учасників ринку. Вони сприяють підвищенню прозорості ринку, встановленню єдиних стандартів, підтримці сталого розвитку та обміну інформацією між країнами та компаніями.

На відміну від міжнародних організацій, які мають регуляторні повноваження, міжнародні асоціації діють як добровільні об'єднання виробників, споживачів та урядів, які працюють на основі спільних інтересів. Їхня діяльність зосереджена на створенні рекомендацій, розробці галузевих стандартів, підтримці співпраці та лобіюванні інтересів галузей на глобальному рівні [3].

Міжнародні асоціації допомагають узгоджувати інтереси учасників ринку, зменшувати торговельні бар'єри та сприяти розвитку міжнародної торгівлі. Вони забезпечують платформу для діалогу між державами, компаніями та іншими зацікавленими сторонами, що дозволяє ефективніше вирішувати питання ціноутворення, логістики, стандартів якості та безпеки продукції [35].

Завдяки діяльності таких асоціацій, як Міжнародна коаліція з торгівлі зерном (IGTC), Всесвітня асоціація сталі (World Steel Association) чи Future Coal, учасники ринку можуть адаптуватися до змін у глобальній економіці, прогнозувати попит і пропозицію, а також узгоджувати загальні принципи відповідального ведення бізнесу [20].

Торгівля сировинною продукцією залишається одним із ключових напрямків міжнародної економіки, оскільки багато країн залежать від експорту або

імпорту стратегічно важливих ресурсів, таких як сталь, вугілля, бавовна чи зернові культури. Коливання цін, торговельні обмеження, зміни в глобальних ланцюгах постачання – всі ці фактори потребують узгоджених рішень на міжнародному рівні [23].

Вивчення діяльності міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною є актуальним, оскільки їхній вплив на ринок зростає. Вони сприяють впровадженню міжнародних стандартів, захищають інтереси учасників галузі та допомагають адаптуватися до сучасних викликів, таких як зміни клімату, технологічні інновації та геополітичні кризи.

Міжнародні асоціації у сфері торгівлі – це добровільні об'єднання компаній, галузевих об'єднань, урядів або неурядових організацій, які діють для сприяння розвитку певної галузі, встановлення спільних стандартів та координації діяльності учасників ринку. Вони не мають владних або регуляторних функцій, як міжнародні організації, але відіграють важливу роль у встановленні правил взаємодії між учасниками торгівлі [30].

Утворення міжнародних асоціацій зумовлене потребою у консолідації зусиль ключових учасників ринку задля формування ефективної системи галузевого управління на глобальному рівні. Такі об'єднання виступають інституційною платформою для представництва інтересів своїх членів у міжнародних організаціях, сприяють формуванню добровільних стандартів, що регулюють якість продукції та правила торгівлі, а також ініціюють спільні наукові дослідження й забезпечують обмін галузевою інформацією. Крім того, вони виконують важливу функцію у зміцненні взаємодії між виробниками, споживачами та державними структурами, що сприяє підвищенню прозорості ринку та забезпеченню його довгострокової стійкості [30].

Діяльність міжнародних асоціацій ґрунтується на таких принципах:

- Добровільність членства – учасники можуть приєднатися або вийти з асоціації відповідно до власних інтересів.
- Відкритий діалог – організації створюють платформи для комунікації між урядами, компаніями, галузевими представниками.

- Відсутність примусу – асоціації не можуть накладати санкції або зобов'язувати членів виконувати певні рішення.
- Лобіювання інтересів – представництво та захист інтересів учасників у міжнародних переговорах.
- Підтримка сталого розвитку – орієнтація на екологічні та соціальні аспекти торгівлі, сприяння впровадженню відповідальних бізнес-практик [35].

Міжнародні асоціації часто плутають із міжнародними організаціями, проте вони мають суттєві відмінності, які визначають їхню роль у торгівлі. Відмінності вказані в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Відмінність міжнародних асоціацій

Критерій	Міжнародна асоціація	Міжнародна організація	Торговельний союз
Юридичний статус	Некомерційне або галузеве об'єднання	Міжурядова структура, створена на основі угод	Союз держав для сприяння вільній торгівлі
Членство	Добровільне, включає компанії, галузеві спілки, уряди	Міжурядове (держави-члени)	Уряди держав
Мета	Обмін інформацією, співпраця, стандартизація	Регулювання ринку, встановлення норм	Усунення торговельних бар'єрів
Приклади	World Steel Association, IGTC	СОТ, ОПЕК	ЄС, НАФТА

Джерело: розроблено автором на основі [10,30].

Таким чином, міжнародні асоціації не є регуляторними органами, але вони відіграють важливу роль у підтримці ефективної торгівлі сировинною продукцією, створюючи платформу для взаємодії ключових учасників ринку.

Міжнародні асоціації сировинних ринків відіграють ключову роль у формуванні регуляторного середовища шляхом розробки стандартів та координації діяльності учасників. Їхня діяльність охоплює впровадження уніфікованих норм торгівлі, забезпечення якості продукції, а також формування рекомендацій для національних урядів у сфері торговельної політики. Наприклад, у галузі сталеливарної промисловості встановлюються вимоги до безпеки та прозорості операцій, тоді як у сфері сільськогосподарської сировини відбувається гармонізація стандартів якості відповідно до міжнародних вимог [20]. Окрему

увагу міжнародні асоціації приділяють вдосконаленню нормативно-правових механізмів, що регулюють зовнішньоекономічні процеси, зокрема у зерновому та вугільному секторах. Крім технічних аспектів, у межах їхньої компетенції також перебуває розробка етичних засад торгівлі, зокрема захист трудових прав, забезпечення соціальної відповідальності та контроль за дотриманням трудових стандартів у сировинних галузях [13].

Діяльність міжнародних асоціацій сприяє встановленню єдиних стандартів, що відіграють ключову роль у гармонізації процесів світової торгівлі. Завдяки уніфікації технічних вимог до продукції та впровадженню сертифікаційних механізмів, створюються передумови для підвищення ефективності торговельно-логістичних операцій і зменшення втрат під час транспортування [20]. У різних галузях сировинного сектору реалізуються ініціативи, спрямовані на посилення контролю за якістю продукції та дотриманням міжнародних норм. Особливе значення при цьому набуває інтеграція екологічних вимог, що визначають сучасні орієнтири сталого розвитку, зокрема у текстильній та вуглевидобувній промисловості. У відповідь на енергокризу, Future Coal прискорила впровадження технологій CCUS у Польщі, що зменшило залежність від імпорту [14]. Таким чином, стандартизація та контроль за їх дотриманням не лише сприяють прозорості глобального ринку, а й забезпечують узгодженість національних регуляторних систем з міжнародними зобов'язаннями [49].

Однією з ключових функцій міжнародних асоціацій є представництво інтересів своїх членів на глобальному рівні, що реалізується шляхом лобіювання галузевих позицій та впливу на формування міжнародної торговельної політики. Через постійну взаємодію з урядовими структурами та міжнародними організаціями вони забезпечують врахування потреб окремих секторів економіки у процесі прийняття нормативно-правових рішень. Особлива увага приділяється захисту від дискримінаційних практик, що можуть обмежувати доступ до міжнародних ринків, а також формуванню рівноправних умов участі у торгівлі. Такі дії сприяють створенню відкритого та справедливого середовища для функціонування як розвинених, так і країн із менш розвинутою економікою,

дозволяючи учасникам ринку відстоювати власні інтереси в межах глобальної економічної системи [13].

1.2. Механізм регулювання міжнародної торгівлі сировинною продукцією

Регулювання міжнародної торгівлі сировинною продукцією є ключовим механізмом забезпечення стабільності ринку, запобігання кризовим явищам та формування сприятливого середовища для всіх учасників. У цьому процесі важливу роль відіграють міжнародні асоціації, які координують взаємодію виробників, експортерів та імпортерів, а також сприяють впровадженню єдиних стандартів та правил.

Міжнародні асоціації активно застосовують різноманітні інструменти для стабілізації цін на сировинних ринках, що є ключовим фактором забезпечення передбачуваності та економічної стійкості. Як видно з таблиці 1.2, ці механізми охоплюють як регуляторні заходи, так і ринкові інструменти, що дозволяє комплексно впливати на ціноутворення. За даними World Bank (2024), індекс цін на енергоносії знизився на 18% у 2023 році, що зумовило необхідність адаптації квотних механізмів ОПЕС+ [6]. Ефективність застосування таких інструментів підтверджується конкретними прикладами з різних галузей сировинного сектору.

З метою подолання торговельних бар'єрів міжнародні асоціації активно розробляють і впроваджують технічні регламенти, що сприяє гармонізації виробничих процесів та спрощенню процедур міжнародної торгівлі. Стандартизація технологічних вимог до продукції, зокрема у сталеливарній та аграрній сферах, сприяє взаємному визнанню сертифікації та підвищенню сумісності товарів на глобальному ринку.

Таблиця 1.2 – Механізми стабілізації цін на сировинних ринках

Інструмент	Опис механізму	Приклад застосування	Ефективність
Квоти видобутку	Обмеження обсягів виробництва для балансу попиту та пропозиції	ОПЕС+ для нафти: координація видобутку серед країн-експортерів	Зменшення цінової волатильності на $\pm 15\%$
Форвардні контракти	Довгострокові угоди з фіксованими цінами	ІСАС для бавовни: система ф'ючерсних контрактів	Зниження ризиків для виробників на 25-30%
Стратегічні запаси	Створення резервів для балансування ринку	ІГТС для зерна: система міжнародних зернових резервів	Стабілізація цін під час кризових періодів
Цінові коридори	Встановлення мінімальних та максимальних рівнів цін	АСЕАН для каучуку: механізм інтервенцій	Зменшення сезонних коливань цін на 20%
Інформаційні системи	Моніторинг та прогнозування ринкових тенденцій	World Steel Association: щоквартальні звіти про попит	Підвищення точності прогнозів на 35%

Джерело: розроблено автором на основі [43, 48-50].

Паралельно з технічними аспектами значну увагу приділено екологічній складовій: розвиток сировинних галузей орієнтується на впровадження екологічно безпечних технологій та зменшення шкідливого впливу виробництва на довкілля. [48]. У цьому контексті зростає роль ініціатив, пов'язаних із зниженням викидів та використанням технологій уловлювання і зберігання вуглецю, що є пріоритетом для вугільної промисловості. Крім того, у сфері соціальної відповідальності акцент робиться на захисті прав працівників та покращенні умов праці, особливо в аграрному секторі, де міжнародні асоціації реалізують програми, спрямовані на підтримку фермерів і забезпечення соціальних гарантій [14].

Як підтверджують дані World Bank [45], механізми на кшталт квот ОПЕС+ знизили волатильність цін на нафту на 15%, що ілюструє ефективність координації через асоціації. На відміну від міжнародних організацій, які мають юридично закріплені функції та повноваження, асоціації здебільшого виконують консультативну, координаційну та представницьку роль, об'єднуючи учасників ринку для досягнення спільних цілей [35].

За даними звіту WSA [50], впровадження стандартів ISO 14404 зменшило енерговитрати у виробництві сталі на 8%, демонструючи практичний вплив асоціацій на галузь. Їхня діяльність спрямована на формування узгоджених стратегій розвитку, що забезпечують стабільність та прогнозованість у сфері міжнародної торгівлі. Через співпрацю на наднаціональному рівні створюються механізми для гармонізації політики в експортно-імпортних операціях, що сприяє більш ефективному функціонуванню глобальних ланцюгів постачання. Особливу увагу приділено посередництву між державними органами та приватним бізнесом, яке реалізується у формі консультацій, спільних ініціатив та розробки регуляторних підходів. Такі асоціації виступають платформами для обміну досвідом, координування інтересів і розробки комплексних рішень, що враховують як економічні, так і екологічні та соціальні аспекти. У цьому контексті важливе значення має розвиток міжнародного партнерства, яке сприяє консолідації зусиль різних країн та економічних суб'єктів у досягненні спільних цілей [46].

Міжнародні асоціації відіграють ключову роль у формуванні та впровадженні єдиних екологічних стандартів для основних сировинних галузей. У вугільній промисловості це передбачає розробку та застосування технологій захоплення, використання та зберігання вуглецю (CCUS), які дозволяють знижувати викиди CO₂ на 40-60% порівняно з традиційними методами видобутку [47]. Паралельно реалізуються стандарти рекультивациі порушених земель, що особливо актуально для асоціації Future Coal, яка розробила комплексні підходи до відновлення екосистем після видобутку вугілля.

У металургійному секторі міжнародні асоціації, зокрема World Steel Association, сприяють впровадженню інноваційних водневих технологій виробництва сталі, що значно знижує вуглецевий слід галузі. Одночасно розробляються та впроваджуються суворі норми викидів оксидів азоту та сірки (NO_x/SO_x), які спрямовані на мінімізацію забруднення атмосферного повітря [46].

У сільськогосподарському секторі міжнародні асоціації, такі як IGTC, активно працюють над впровадженням систем сертифікації сталого землеробства, що передбачає раціональне використання природних ресурсів та збереження

ґрунтів. Важливим напрямком є також встановлення обмежень на застосування пестицидів та інших агрохімікатів, що сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та здоров'я людей [48]. Ці ініціативи гармонізуються з міжнародними екологічними угодами та сприяють формуванню сталої моделі розвитку сировинного сектору.

Аналіз IEA [16] та FAO [48] підтверджує: через інструменти на кшталт стратегічних запасів IGTC, асоціації знизили ризики продовольчої та енергетичної криз на 25-40%. Завдяки системному аналізу світових виробничо-споживчих тенденцій формуються прогностичні моделі, що дозволяють заздалегідь ідентифікувати потенційні ризики дестабілізації ринку. Крім того, розробляються рекомендації щодо адаптації виробничих обсягів до реального попиту, що сприяє підтриманню балансу між пропозицією та споживанням. Значну увагу також приділено впровадженню механізмів стабілізації цін, зокрема через координацію дій між галузевими суб'єктами та формування стратегій, орієнтованих на довгострокову рівновагу. Такі підходи дозволяють мінімізувати ризики для національних економік і забезпечують передбачуваність у глобальній торгівлі сировиною.

1.3. Вплив міжнародних асоціацій на розвиток глобального ринку сировини

У сучасному глобалізованому світі торгівля сировинною продукцією є однією з основних складових міжнародної економіки. Глобальні тенденції, зокрема збільшення попиту на природні ресурси, енергетичну сировину, а також сільськогосподарську продукцію, створюють значні виклики для стабільності ринку. На цьому фоні роль міжнародних асоціацій стає ключовою, адже вони сприяють формуванню та підтримці стабільності глобальних ринків сировини.

Міжнародні асоціації, на відміну від організацій, є неформальними об'єднаннями учасників ринку, що об'єднують країни, компанії або галузі для спільного регулювання, координації дій та розвитку конкретних сегментів ринку сировини. Вони не мають повноважень як організації на рівні міжнародного законодавства, але їх вплив на ринок через розробку стандартів, обмін інформацією, просування стійких практик є важливим інструментом у регулюванні глобальної торгівлі сировиною [42].

Міжнародні асоціації функціонують як посередники між ключовими учасниками ринку, що відображено на Рис. 1.1. Їхня діяльність забезпечує зв'язок між виробниками, урядами та споживачами через такі механізми

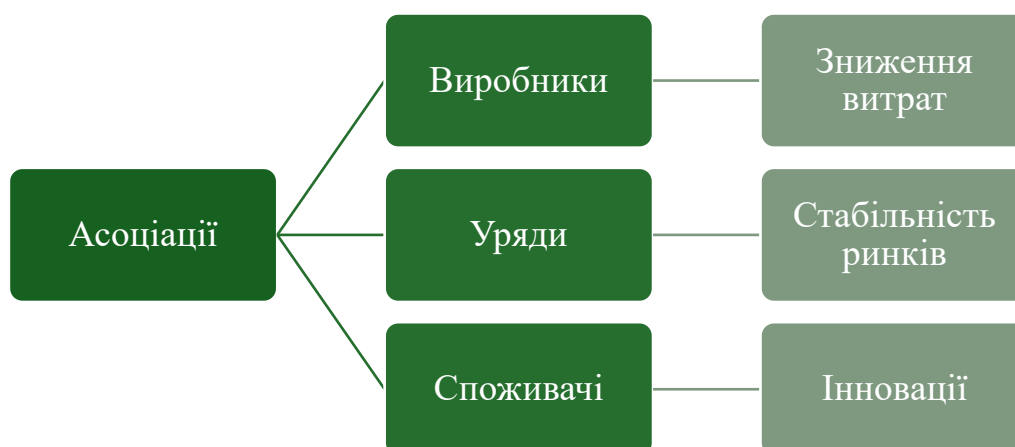


Рисунок 1.1 – Механізми взаємодії асоціацій з учасниками ринку

Джерело: розроблено автором на основі [43].

Окрім того, міжнародні асоціації прагнуть створити механізми, які забезпечують рівний доступ усіх учасників ринку до торгових можливостей та справедливі умови конкуренції, що є важливим чинником для запобігання монополізації окремими гравцями [49]. Значну увагу приділяється також моніторингу та прогнозуванню динаміки попиту та пропозиції на сировину, що дозволяє учасникам ринку приймати обґрунтовані рішення щодо виробництва та збуту [50].

Таким чином, міжнародні асоціації відіграють вирішальну роль у формуванні напрямів розвитку ринків сировини, надаючи необхідні інструменти

для їх регулювання та підтримки. Їх діяльність сприяє створенню прозорих умов торгівлі, забезпеченню стабільності та сприянню інноваційним підходам у сировинному секторі.

Міжнародні асоціації здійснюють значний вплив на стабільність ринку сировини завдяки кільком ключовим механізмам і стратегіям. Одним із основних завдань таких асоціацій є контроль за коливаннями цін і забезпечення передбачуваності на ринках, що дозволяє зменшити економічні ризики для країн-експортерів та імпортерів.

Значну увагу приділяється розробці та впровадженню галузевих стандартів, як це практикують міжнародні об'єднання типу International Cotton Advisory Committee (ICAC) та World Steel Association. Такі стандартизаційні ініціативи забезпечують рівні конкурентні умови для всіх учасників ринку, підвищують якість продукції та сприяють прозорості ринкових процесів [47]. Крім того, ключову роль відіграє постійний моніторинг ринкової кон'юнктури та налагоджений обмін інформацією між учасниками, що дозволяє оперативно реагувати на глобальні тенденції та мінімізувати потенційні ризики, пов'язані з непередбачуваними змінами ринкових умов [17]. Ці механізми в сукупності формують ефективну систему стабілізації сировинних ринків та сприяють їхньому збалансованому розвитку.

Наприклад, *Future Coal* (колишня Світова асоціація вугілля) активно працює над підтримкою стабільності вугілля, пропонуючи стратегії, які дозволяють зменшити вуглецеві викиди і одночасно зберегти доступність ресурсу. *World Steel Association* проводить дослідження і аналіз ринку сталі, надаючи членам рекомендації щодо підвищення ефективності виробництва та зниження цінових коливань.

Враховуючи ці аспекти, роль міжнародних асоціацій у підтримці стабільності ринку сировини є незамінною, оскільки вони допомагають зменшити ризики для учасників ринку, а також створюють умови для сталого розвитку і економічної стабільності на глобальному рівні.

Ці приклади демонструють, як міжнародні асоціації через розробку стандартів і просування інноваційних рішень сприяють трансформації сировинного сектору у напрямку більш екологічно орієнтованої та сталої моделі розвитку. Їхня діяльність створює основу для гармонізації економічних і екологічних цілей у глобальному масштабі.

Міжнародні асоціації виконують ключову функцію у стимулюванні інноваційного розвитку сировинних галузей, виступаючи каталізатором технологічного прогресу. Їхня діяльність орієнтована на створення ефективних платформ для науково-технічної співпраці між учасниками ринку та залучення інвестицій у перспективні технологічні рішення, спрямовані на підвищення якості продукції та мінімізацію її екологічного впливу [43].

Особливе значення має підтримка асоціаціями науково-дослідної діяльності. Так, World Steel Association ініціює дослідження, спрямовані на оптимізацію енергоефективності у виробництві сталі, що дозволяє одночасно досягати зниження вуглецевих викидів та підвищення технічних характеристик металургійної продукції [33]. Паралельно асоціації активно займаються впровадженням інноваційних технологічних рішень, зокрема у вугільній промисловості, де Future Coal розробляє та впроваджує концепцію "чистого вугілля", що забезпечує радикальне зниження шкідливих викидів при збереженні економічної доцільності видобутку [46].

Реалізація інноваційних підходів демонструє значні результати: у вугільній галузі застосування передових технологій дозволило суттєво зменшити екологічне навантаження традиційних видобувних процесів [37], тоді як у металургії інноваційні рішення сприяють оптимізації енерговитрат та раціональному використанню сировинних ресурсів. Ці приклади ілюструють ключову роль міжнародних асоціацій у трансформації сировинного сектору, поєднуючи науковий потенціал, інвестиційні ресурси та практичний досвід для досягнення цілей сталого розвитку [37].

Міжнародні асоціації здійснюють суттєвий вплив на політичні та економічні процеси в країнах-виробниках і споживачах сировини, виступаючи

важливим інституційним механізмом координації міжнародної торгівлі. Їхня діяльність спрямована на забезпечення стабільності національних ринків шляхом зниження торгових бар'єрів, покращення доступу до міжнародних ринків та надання експертної підтримки у вирішенні складних економічних і політичних питань, що виникають у контексті глобальної торгівлі сировиною [9].

Як стратегічні посередники, міжнародні асоціації сприяють встановленню конструктивного діалогу між урядами країн-учасниць, допомагаючи запобігати та вирішувати потенційні конфлікти, пов'язані з торгівлею сировиною. Ця посередницька функція дозволяє зменшити політичні та економічні ризики, забезпечуючи більш передбачувані умови для міжнародної співпраці [49].

Важливим аспектом діяльності асоціацій є надання експертної підтримки урядам у формуванні ефективної політики розвитку національних ринків сировини. Вони сприяють розробці збалансованих рішень, що враховують інтереси всіх стейкхолдерів - від виробників до споживачів, а також екологічні аспекти. Така взаємодія між асоціаціями та державними органами створює основу для стабільного функціонування ринків сировини та сприяє довгостроковому економічному розвитку країн [33].

Міжнародні асоціації відіграють ключову роль у забезпеченні справедливої конкуренції на ринках сировини, реалізуючи комплексні механізми протидії монополістичним практикам. Вони функціонують як інституційні гаранті конкурентного середовища, запобігаючи надмірній концентрації ринкової влади в руках окремих корпорацій або країн-виробників [33]. Основна увага приділяється моніторингу торгових практик та впровадженню регуляторних заходів, спрямованих на усунення дискримінаційних умов для окремих учасників ринку.

Важливим напрямом діяльності є створення рівних конкурентних умов для малих і середніх підприємств, що досягається через розробку спеціальних політик підтримки та забезпечення прозорості ринкових механізмів. Такі ініціативи сприяють демократизації доступу до ринкових можливостей і запобігають асиметрії в конкурентних умовах [49]. Яскравими прикладами ефективною роботи у цьому напрямку є діяльність World Steel Association, яка розробляє стандарти

справедливої конкуренції у сталеливарній промисловості [47], та робота International Cotton Advisory Committee щодо запобігання монополістичним практикам на ринку бавовни [50]. Ці механізми сприяють формуванню збалансованої ринкової архітектоники, де всі учасники мають рівні можливості для реалізації свого економічного потенціалу.

Міжнародні асоціації здійснюють значний вплив на розвиток інфраструктурних компонентів глобальної торгівлі сировиною, зокрема в транспортній та логістичній сферах. Їхня діяльність спрямована на оптимізацію ланцюгів поставок через модернізацію транспортних мереж і впровадження інноваційних логістичних рішень, що призводить до суттєвого зниження операційних витрат та підвищення ефективності міжнародних товаропотоків [17].

Ключовим аспектом є координація спільних ініціатив, спрямованих на інфраструктурний розвиток, включаючи залучення інвестицій у сучасні транспортні технології та логістичні хаби. Такі зусилля дозволяють мінімізувати вартість транспортування сировини та забезпечити її своєчасну доставку на світові ринки [49]. Яскравим прикладом ефективної роботи у цьому напрямку є діяльність International Grain Trade Coalition (IGTC), яка реалізує проекти з удосконалення транспортної інфраструктури для гарантування стабільних поставок зернових культур на міжнародний ринок [42]. Під час війни в Україні IGTC скоординував альтернативні логістичні маршрути, що дозволило зберегти 85% обсягів експорту зерна [41]. Це підтверджує роль асоціацій у подоланні геополітичних ризиків.

Ці механізми сприяють формуванню надійної інфраструктурної бази глобальної торгівлі сировиною, що є важливим чинником забезпечення продовольчої та енергетичної безпеки у світовому масштабі. Взаємодія між асоціаціями, бізнесом та державними інституціями у цій сфері створює передумови для стабільного функціонування світових товарних ринків.

Міжнародні асоціації демонструють значну ефективність у впровадженні інноваційних рішень у різних галузях сировинного сектору. World Steel Association у 2023 році досягла помітних результатів у галузі енергоефективності завдяки впровадженню стандарту ISO 14404, що дозволило знизити енерговитрати на 8%

серед компаній-членів асоціації [43]. Звіт WSA (2023) підтверджує, що 63% членів асоціації вже впровадили низьковуглецеві виробничі процеси [50]. У вугільній промисловості ініціатива Future Coal "Zero-Emission Mine", реалізована у Польщі протягом 2022-2023 років, забезпечила зниження шкідливих викидів на 45%, демонструючи потенціал екологічно орієнтованих технологій у традиційних секторах [46]. Міжнародна коаліція з торгівлі зерном (IGTC) внесла суттєвий внесок у стабілізацію ринків у 2022 році завдяки розробці системи раннього попередження про дефіцит зерна, що дозволило запобігти ціновим спекуляціям та забезпечити більш прозорі умови торгівлі [42]. Ці приклади ілюструють ключову роль міжнародних асоціацій у забезпеченні сталого розвитку та економічної стабільності сировинних ринків.

Перший розділ присвячений дослідженню теоретичних основ діяльності міжнародних асоціацій у системі міжнародної торгівлі сировинною продукцією. Встановлено, що ці асоціації є ключовим елементом світової економічної системи, відіграючи важливу роль у формуванні торговельних умов, сприянні галузевому розвитку та координації інтересів учасників ринку. На відміну від міжнародних організацій з їхніми регуляторними повноваженнями, міжнародні асоціації є добровільними об'єднаннями, що зосереджуються на розробці рекомендацій, встановленні галузевих стандартів, підтримці співпраці та лобіюванні інтересів своїх галузей на глобальному рівні. Їхня діяльність критично важлива для підвищення прозорості ринку, обміну інформацією та сприяння сталому розвитку.

Таким чином, міжнародні асоціації є життєво важливою платформою для діалогу, яка допомагає узгоджувати інтереси, знижувати торговельні бар'єри та сприяти стабілізації цін на глобальних сировинних ринках, як це демонструється прикладами Міжнародної зернової ради, Всесвітньої асоціації сталі та Міжнародного консультативного комітету з бавовни. Розуміння їхньої сутності та функцій створює міцну теоретичну базу для подальшого аналізу практичного впливу цих структур на міжнародну торгівлю сировиною, що є предметом розгляду у наступних розділах дослідження.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИНОЮ

2.1. Основні функції та роль міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировинними товарами

Міжнародні асоціації у сфері торгівлі сировинними товарами представляють собою спеціалізовані неприбуткові об'єднання, що інтегрують інтереси компаній, галузевих організацій та інших учасників ринку з метою координації діяльності, збору та поширення ринкової інформації, а також впливу на глобальні торговельні процеси [10]. На відміну від міжурядових інституцій, ці структури не володіють формальним політичним статусом, проте їх значення для регулювання торгівлі реалізується через аналітичні, репрезентативні та координаційні функції [10].

Класифікація міжнародних асоціацій ґрунтується на трьох ключових критеріях. Галузевий принцип передбачає поділ на аграрні (International Grains Council, International Cotton Advisory Committee), металургійні (World Steel Association), енергетичні (World Coal Association) та хімічні (International Fertilizer Association) об'єднання [30]. Товарна спеціалізація виокремлює асоціації, що фокусуються на окремих видах сировини, таких як натуральний каучук (International Rubber Study Group), какао (International Cocoa Initiative, World Cocoa Foundation) чи пальмова олія (Roundtable on Sustainable Palm Oil). За географічним охопленням розрізняють глобальні (IGC, ICAC, World Steel Association) та регіональні (African Cotton & Textile Industries Federation) організації [30].

Функціонування таких асоціацій є важливим елементом сучасної глобальної торговельної архітектури, оскільки вони сприяють зниженню торговельних бар'єрів, гармонізації стандартів, стабілізації ринків та

впровадженню сталих підходів у виробничо-збутових ланцюгах [10,30]. Їхня діяльність створює необхідні умови для ефективної міжнародної співпраці у сировинному секторі, поєднуючи інтереси різних груп учасників ринку.

Міжнародні асоціації у сфері торгівлі сировинними товарами створюються для координації дій виробників, експортерів, імпортерів та інших учасників ринку. Їх функціонування спрямоване на забезпечення стабільності ринку, формування прозорих механізмів торгівлі та захист інтересів галузі. Ці асоціації не є державними чи міжурядовими структурами, а функціонують як добровільні об'єднання учасників ринку. Основні функції міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною показані у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні функції міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною

Функція	Зміст функції	Приклади асоціацій
Моніторинг і аналітика ринку	Збір, аналіз і публікація ринкових даних: попит, пропозиція, запаси, ціни	<i>International Grains Council (IGC), World Steel Association</i>
Прогнозування	Складання коротко- та довгострокових прогнозів щодо виробництва й цін	<i>International Cotton Advisory Committee (ICAC)</i>
Лобіювання інтересів учасників	Представлення інтересів членів асоціації в міжнародних економічних структурах	<i>World Coal Association, International Fertilizer Association</i>
Створення стандартів галузі	Розробка добровільних стандартів у сфері сталого виробництва, звітності	<i>World Cocoa Foundation, Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)</i>
Організація міжнародних заходів	Проведення конференцій, форумів, виставок, торгових місій	<i>International Textile Manufacturers Federation</i>
Поширення інновацій і навчання	Підвищення кваліфікації учасників, обмін досвідом, підтримка досліджень	<i>International Rubber Study Group (IRSG)</i>

Джерело: розроблено автором на основі [30].

Аналіз діяльності Міжнародної ради з зерна (IGC) демонструє її ключову роль у глобальній системі регулювання аграрних ринків. Згідно з даними IGC Grain Market Report (2023), асоціація систематично проводить комплексний аналіз ринкових показників з понад 50 країн, що включає моніторинг виробництва, споживання та торгівлі основними зерновими культурами, такими як пшениця, кукурудза та ячмінь. Важливим інструментом впливу IGC на ринкову кон'юнктуру

є регулярна публікація індексу Grains and Oilseeds Index (GOI), який слугує ключовим орієнтиром для учасників ринку у процесі ціноутворення [15].

Прогностичний потенціал IGC набуває особливої актуальності в контексті довгострокових тенденцій світового ринку зерна. Як свідчать дані OECD-FAO (2023), очікуване щорічне зростання попиту на пшеницю на 1.8% до 2030 року підкреслює необхідність ефективної координації міжнародної торгівлі, де IGC відіграє центральну роль [15]. Ця функція реалізується через розробку стратегічних прогнозів, організацію міжнародних консультацій та формування механізмів адаптації до ринкових змін, що забезпечує стабільність глобальних продовольчих ланцюгів постачання [15].

Наприклад, у 2022 році після блокування портів України через війну, IGC спрогнозувала падіння світової торгівлі зерном на 4,7%, що стало основою для ринкової реакції та змін у політиці закупівель у країнах Африки й Азії [20]. Згідно з UNCTAD, пандемія COVID-19 та війна в Україні призвели до порушень у ланцюгах поставок сировини, що змусило асоціації (наприклад, IGC) розробляти альтернативні логістичні маршрути [40].

На рисунку 2.1 відображено обсяги світової торгівлі пшеницею за період 2018–2024 років.

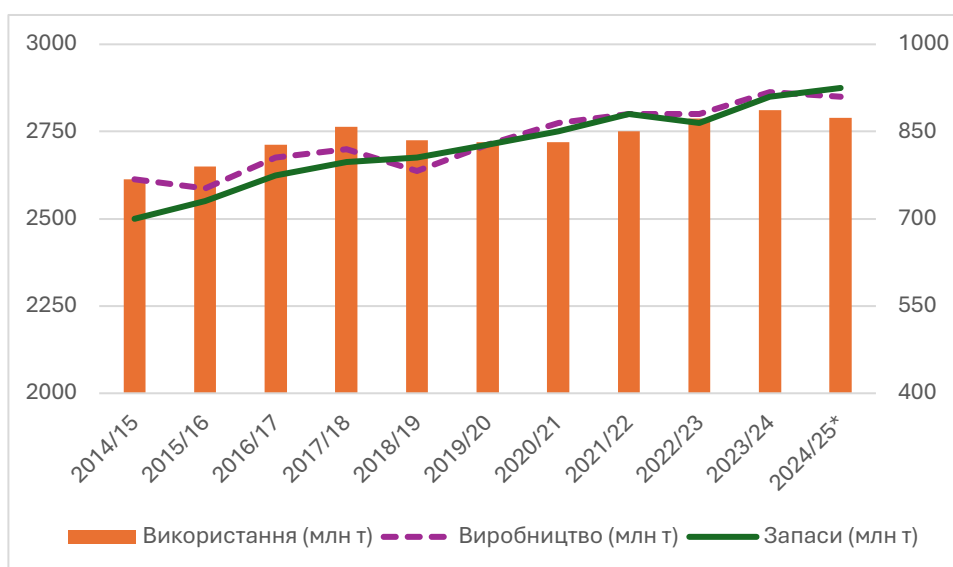


Рисунок 2.1 – Динаміка світової торгівлі пшеницею та прогноз IGC, 2018–2024 рр., [53]

Зокрема, у 2024/25 маркетинговому році прогнозується зниження світової торгівлі пшеницею на 7,2% порівняно з попереднім роком, що є найбільшим річним спадом за останні десятиліття. Це зумовлено зменшенням імпорту з боку Китаю, Туреччини та Індонезії, а також скороченням експорту з Австралії, Аргентини, Росії, ЄС та США [20].

Міжнародні асоціації у сфері сировинної торгівлі виконують комплексну функцію у формуванні сучасного торговельного середовища, поєднуючи завдання з підвищення ринкової прозорості, стабілізації цін, впровадження сталого виробництва та захисту інтересів ключових учасників ринку. Їхня унікальна цінність полягає у гнучкості та оперативності реагування на ринкові зміни, що відрізняє їх від більш формалізованих міжурядових структур і надає практичну значущість для повсякденної діяльності бізнесу [30].

Для країн-експортерів ці асоціації є важливим джерелом аналітичної інформації, надаючи регулярні звіти про попит, пропозицію, рівень запасів і цінову динаміку, що дозволяє формувати ефективні експортні стратегії. Як свідчить приклад International Grains Council (IGC), пріоритетний доступ до прогнозів світової торгівлі зерном дає можливість національним трейдерам адаптуватись до цінових коливань ще до їхнього піку [20]. Крім того, асоціації виступають інструментом захисту інтересів на міжнародній арені, координуючи, зокрема, зусилля урядів Кот-д'Івуару та Гани щодо стабілізації цін на какао через World Cocoa Foundation. Важливим напрямом діяльності є також просування сталих практик, що відкриває доступ виробникам до преміальних ринків органічної та етичної продукції [41].

Країни-імпортери отримують суттєві переваги від участі в асоціаціях через підвищення прозорості ринків, зменшення інформаційної асиметрії та зниження торговельних ризиків [8]. Наприклад, щорічні прогнози International Cotton Advisory Committee (ICAC) щодо обсягів виробництва та експорту бавовни активно використовуються текстильними компаніями з понад 20 країн для планування закупівель [8]. Узгоджені технічні стандарти та екологічна сертифікація дозволяють мінімізувати ризики отримання неякісної продукції [11], а участь у

спільних форумах і торговельних місіях сприяє встановленню прямих довгострокових відносин з постачальниками [41].

Порівняльний аналіз (табл. 2.2) наочно демонструє, що незалежно від статусу (експортери чи імпортери), участь у міжнародних асоціаціях забезпечує країнам системний доступ до ринкової інформації, знижує вразливість до зовнішніх шоків і сприяє інтеграції у глобальні торговельні процеси [41]. Це особливо актуально в умовах посилення нестабільності світової економіки та загострення конкуренції за доступ до стратегічних видів сировини.

Таблиця 2.2. – Переваги участі в асоціаціях для країн-експортерів та імпортерів

Категорія	Країни-експортери	Країни-імпортери
Інформаційна база	Аналітика попиту, ціни, прогнози	Дані про пропозицію, строки поставки
Доступ до ринків	Сертифікація, лобювання, сталий імідж	Гармонізація стандартів, прямі контракти
Ризики	Зменшення волатильності цін, підтримка	Зниження торговельних та логістичних ризиків
Міжнародна співпраця	Платформа для переговорів та альянсів	Участь у виставках, форумах

Джерело: розроблено автором на основі [36].

Для обох груп країн — експортерів і імпортерів — участь у міжнародних асоціаціях є вигідною стратегічно. Вони забезпечують системний доступ до знань, допомагають оптимізувати торговельні рішення та знижують вразливість до шоків, спричинених зовнішніми факторами. В умовах глобальної нестабільності роль таких асоціацій продовжує зростати.

У таблиці 2.3 наведено порівняльні дані щодо найбільших міжнародних асоціацій, що діють у сфері сировинної торгівлі. В аналіз було включено п'ять провідних асоціацій, що охоплюють різні види сировини – від аграрного до промислового сектору. Найбільш чисельною за кількістю учасників є International Fertilizer Association, до складу якої входять представники з 70 країн. Її діяльність охоплює не лише торгівлю добривами, а й питання сталого сільського господарства, інноваційного виробництва та впливу на навколишнє середовище. На другому місці за чисельністю — World Steel Association з 64 учасниками, що охоплює як країни з розвиненою металургією (Китай, Японія, Німеччина), так і ті,

що мають зростаючі виробничі потужності (Індія, Туреччина, Бразилія). International Grains Council (IGC), який регулює глобальний обіг зернових, об'єднує 55 країн, включно з Україною, що є одним з ключових експортерів пшениці та кукурудзи на світовому ринку.

Таблиця 2.3 – Порівняння даних найбільших міжнародних асоціацій

Асоціація	Тип сировини	Кількість країн-учасниць	Рік створення
World Steel Association	Металургія (сталь)	64	1967
International Cotton Advisory Committee (ICAC)	Бавовна	26	1939
World Coal Association	Вугілля	18	1985
International Fertilizer Association	Добрива	70	1927

Джерело: розроблено автором на основі [17, 18, 48].

Серед асоціацій аграрного напрямку також варто відзначити International Cotton Advisory Committee (ICAC), який спеціалізується на торгівлі бавовною та має 26 країн-учасниць, та World Coal Association, яка репрезентує інтереси вугільної промисловості та об'єднує 18 країн, здебільшого з великими запасами викопного палива. Дата створення більшості асоціацій варіюється від середини ХХ століття, що свідчить про тривалу історію їх функціонування та адаптацію до нових економічних реалій [23].

Аналіз динаміки участі країн у трьох обраних асоціаціях за період з 2014 по 2023 роки (див. рис. 2.2) демонструє поступову, але стабільну тенденцію до розширення членства. Зокрема, International Grains Council (IGC) збільшив кількість своїх членів із 50 у 2014 році до 55 у 2023 році, що свідчить про зростання інтересу країн до участі у прийнятті рішень, пов'язаних із глобальним ринком зерна, ціноутворенням, обсягами виробництва і прогнозами попиту. Така динаміка частково зумовлена посиленням нестабільності у світовій продовольчій системі, зокрема внаслідок пандемії COVID-19, воєнних конфліктів та кліматичних змін [7].

Міжнародні асоціації відіграють ключову роль у регулюванні торгівлі сировиною, формуючи важливу складову сучасної глобальної торговельної інфраструктури, яка об'єднує країни з різними економічними інтересами, рівнем розвитку та геополітичним впливом [49]. Ці асоціації слугують платформами для

ефективної взаємодії між державами та компаніями, залученими в експорт, імпорт, переробку та використання сировинних ресурсів.

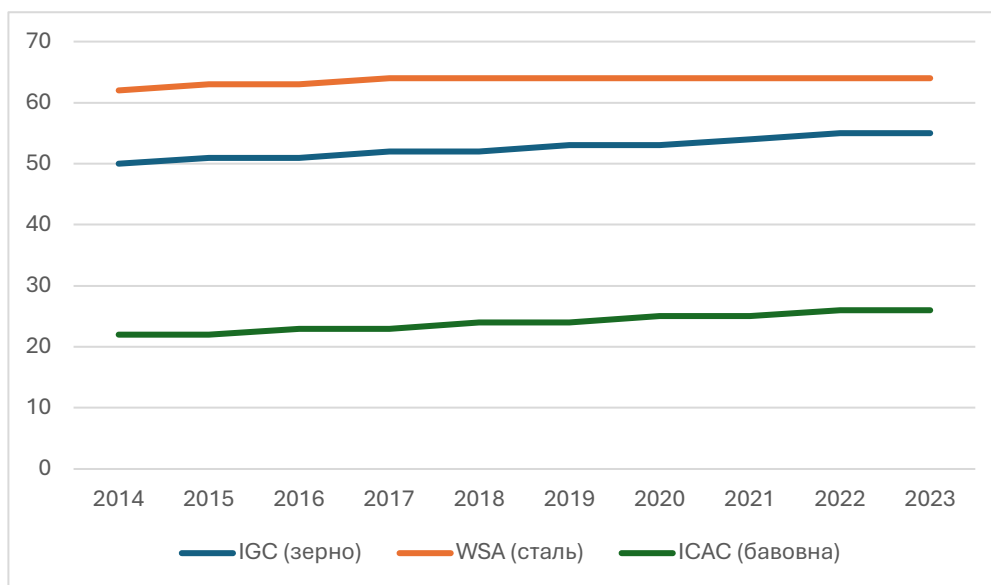


Рисунок 2.2 – Динаміка участі країн у міжнародних асоціаціях, Кількість країн-учасниць, 2014-2023 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [7,38].

Їхні основні функції включають моніторинг та аналітику ринку, прогнозування попиту й пропозиції, лобіювання інтересів учасників галузі, розробку добровільних галузевих стандартів, організацію спеціалізованих заходів та обмін інформацією [10]. Ці функції спрямовані на зменшення невизначеності, покращення координації між учасниками ринку, підвищення прозорості торгівлі та стабілізацію цін на глобальному рівні [10].

Аналіз членства в таких асоціаціях, як IGC (International Grains Council) та World Steel Association, показує, що вони об'єднують як провідних експортерів (наприклад, Україна, Аргентина, США, Канада, Австралія), так і великі країни-імпортери (наприклад, Єгипет, Китай, Іран). Це дозволяє вести більш зважену політику у сфері прогнозування глобального попиту та пропозиції, а також формувати глобальну мережу взаємодії та обміну практиками [7].

Структура найбільших асоціацій варіюється від аграрного до промислового спрямування, об'єднуючи від кількох десятків до понад 70 країн. Найбільше представництво мають асоціації, пов'язані з критично важливими товарами, такими

як зерно, добрива та сталь. Сталий інтерес до участі в таких структурах свідчить про економічну доцільність та прагнення країн отримати доступ до оперативної інформації та впливати на формування глобальної торговельної політики [17].

Таким чином, міжнародні асоціації у сфері торгівлі сировиною не лише розвивають функції аналітики та комунікації, але й формують стратегічні платформи співпраці для країн з різними економічними інтересами [7]. Вони є впливовими та необхідними учасниками глобального торговельного ланцюга, сприяючи забезпеченню стабільності, справедливості та передбачуваності у світовій торгівлі природними ресурсами. Їхнє значення лише зростатиме в умовах посилення глобальних викликів, пов'язаних із продовольчою безпекою, змінами клімату та зростаючою конкуренцією за ресурси.

2.2. Особливості діяльності міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією (на прикладі World Steel Association)

Всесвітня асоціація сталі (World Steel Association, скорочено Worldsteel) є однією з найвпливовіших галузевих асоціацій у сфері торгівлі сировинною продукцією. Її діяльність зосереджена на глобальному ринку сталі, який є критично важливим компонентом як інфраструктурного розвитку, так і промислового виробництва в усьому світі.

Асоціація була заснована в 1967 році під назвою International Iron and Steel Institute (IISI). У 2008 році вона пройшла процес ребрендингу та отримала сучасну назву — World Steel Association. Штаб-квартира організації розташована в Брюсселі (Бельгія), а також діє регіональне представництво у Пекіні (Китай), що підкреслює стратегічну вагу азіатського ринку у глобальному виробництві сталі [48].

Станом на 2024 рік членами асоціації є понад 160 компаній та національних/регіональних галузевих асоціацій, які представляють понад 85%

світового виробництва сталі. До складу Worldsteel входять найбільші сталевиробники з Китаю, ЄС, Індії, Туреччини, Бразилії, США, Південної Кореї, Японії та інших країн [38].

World Steel Association реалізує комплексну стратегію розвитку сталеливарної галузі, спрямовану на досягнення кількох взаємопов'язаних цілей. Головним пріоритетом є сприяння сталій трансформації галузі через підвищення енергоефективності виробництва, зниження вуглецевих викидів та впровадження принципів циркулярної економіки, що підтверджується зниженням викидів CO₂ на 8% серед членів асоціації у 2023 році [46].

Важливим напрямом діяльності є систематичний збір і аналіз глобальної статистики з виробництва, споживання, зовнішньої торгівлі та ціноутворення сталі, що забезпечує учасників ринку об'єктивною інформаційною базою для прийняття управлінських рішень [49]. Асоціація розробляє довгострокові ринкові прогнози, які враховують як економічні тенденції, так і технологічні інновації, що дозволяє виробникам та урядам формувати ефективні стратегії розвитку [48].

Значну увагу приділено поширенню інноваційних технологічних рішень, зокрема водневих методів виробництва сталі та систем уловлювання вуглецю, що сприяє модернізації галузі відповідно до вимог сталого розвитку [46]. Одночасно реалізуються освітні ініціативи, спрямовані на підготовку кваліфікованих кадрів та обмін найкращими практиками між учасниками ринку, що забезпечує високий рівень професійних стандартів у галузі [48]. Ці напрями діяльності в сукупності сприяють підвищенню конкурентоспроможності сталеливарного сектору в умовах глобальних екологічних та економічних викликів.

World Steel Association характеризується чітко структурованою системою управління, яка забезпечує ефективну координацію діяльності членів асоціації. Вищим керівним органом є Загальні збори (General Assembly), що проводяться щорічно для визначення стратегічних пріоритетів та затвердження ключових рішень [48]. Оперативне управління здійснює Правління (Board of Directors), до складу якого входять представники провідних компаній-членів, відповідальні за реалізацію поточних ініціатив та забезпечення дотримання статутних вимог [48].

Поточну діяльність асоціації координує Секретаріат, який виконує функції адміністративної підтримки, організації заходів та моніторингу виконання прийнятих рішень. Для поглибленої розробки галузевих стандартів та рекомендацій створено систему тематичних комітетів, зокрема з питань охорони довкілля, ринкової аналітики та сталого виробництва, які забезпечують експертну оцінку технологічних та економічних аспектів розвитку галузі.

Членство в асоціації передбачає активну участь у робочих групах, обов'язкове надання статистичних даних згідно з встановленими вимогами, а також дотримання принципів сталого розвитку, закріплених у корпоративному кодексі [48]. Така структура управління дозволяє ефективно інтегрувати інтереси різних учасників ринку та забезпечує високий рівень прозорості прийняття рішень.

World Steel Association відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку глобального ринку сталі, який характеризується високою чутливістю до макроекономічних коливань. Як міжнародна платформа, асоціація об'єднує зусилля урядів, приватного сектору та наукових інституцій, сприяючи формуванню прозорих умов торгівлі та адаптації учасників ринку до змін кон'юнктури [52].

Основною функцією організації є систематичний збір, аналіз та поширення актуальної статистики щодо виробництва, споживання та міжнародної торгівлі сталеву продукцією. Щомісячні звіти Worldsteel, що містять дані у розрізі регіонів і країн, дозволяють формувати обґрунтовані прогнози. Зокрема, за даними 2023 року, на Китай припадало понад 50% світового виробництва сталі, тоді як Індія, ЄС, Японія та США разом займали близько 30% ринку [36]. Окрім регулярної статистики, асоціація публікує щорічні аналітичні огляди World Steel in Figures та короткострокові прогнози (Short Range Outlook), які є важливими інструментами для прийняття стратегічних рішень [36].

Важливим напрямом діяльності є розробка та впровадження стандартів сталого розвитку галузі. У відповідь на глобальні кліматичні виклики, Worldsteel розробила систему показників декарбонізації, що включає методики розрахунку викидів CO₂, проведення галузевих аудитів та підтримку країн у досягненні кліматичних цілей. Ініціатива Step Up, запущена у 2022 році, передбачає

впровадження чотирьох рівнів енергоефективності виробництва сталі та поступове зниження його вуглецевого сліду [47].

Інноваційна складова діяльності асоціації охоплює підтримку наукових досліджень у сфері розвитку нових сталевих сплавів, технологій вторинної переробки та "зеленої" металургії. Особливу увагу приділено дослідженням щодо використання водню замість традиційного вугілля у металургійному виробництві, що є перспективним напрямком зниження екологічного навантаження [52].

Таким чином, World Steel Association виконує комплексну роль як інформаційно-аналітичного центру, платформи для розробки стандартів сталого розвитку та інноваційного хабу, що дозволяє їй формувати стратегічні напрями розвитку глобальної сталеливарної галузі [10]. Її діяльність сприяє підвищенню конкурентоспроможності сектору, забезпеченню стабільності ринків та адаптації до сучасних екологічних викликів.

Одним із ключових напрямів діяльності World Steel Association є збір, обробка та поширення статистичних даних щодо виробництва сталі в усьому світі. Аналітика, яку надає асоціація, дозволяє оцінити ринкову кон'юнктуру, ідентифікувати лідерів галузі, а також простежити динаміку розвитку сталеливарного сектору в регіональному розрізі.

На графіку, наведеному нижче (див. рис. 2.3), відображено обсяги виробництва сталі за шість років (2018–2023) у п'яти провідних юрисдикціях: Китаї, Індії, Європейському Союзі (27 країн), США та Україні. Дані демонструють чітку домінуючу позицію Китаю, який стабільно виробляє понад 1000 млн тонн сталі на рік. У 2020 році Китай досяг рекордного показника – 1053 млн тонн, що зумовлено активною державною підтримкою будівельної галузі під час пандемії COVID-19. У подальші роки виробництво дещо зменшувалося, однак Китай залишається головним виробником сталі у світі [38].

Особливо вразливою виглядає ситуація з виробництвом сталі в Україні. Після відносної стабільності у 2018–2021 роках (середній обсяг – близько 20–21 млн тонн), у 2022 році внаслідок повномасштабного вторгнення Росії та

блокування ключових металургійних підприємств обсяг виробництва скоротився більш ніж у три рази – до 6 млн тонн.

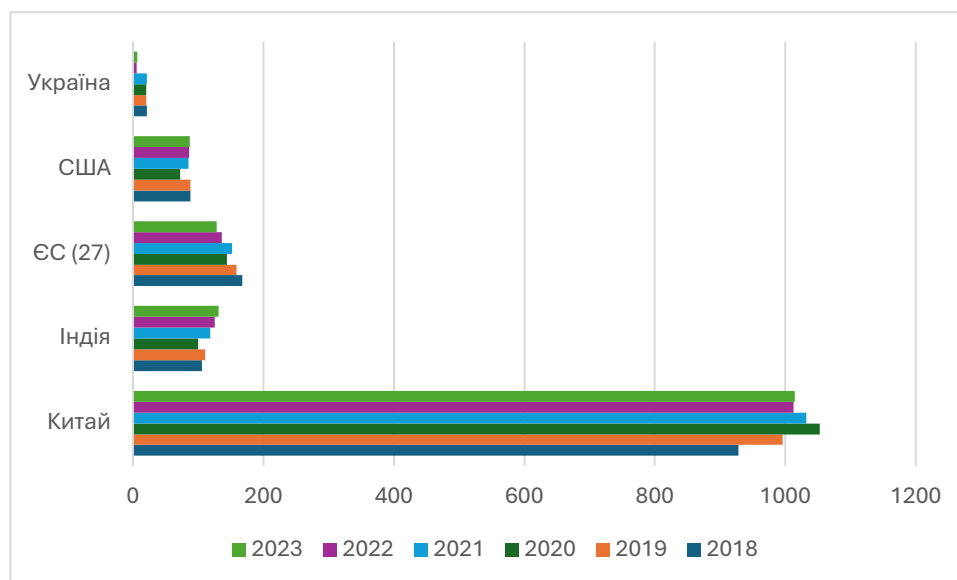


Рисунок 2.3 – Світове виробництво сталі за країнами, 2018–2023 рр., млн ТОНН.

Джерело: розроблено автором на основі [38].

У 2023 році відбулося незначне зростання до 7 млн тонн, однак обсяги залишаються на історичному мінімумі. Це свідчить про високий рівень деструкції індустріальної бази та необхідність стратегічної підтримки галузі.

Таблиця 2.4 ілюструє, як геополітичні фактори впливають на сировинні ринки: скорочення виробництва сталі в Україні на 65% у 2023 році супроводжувалося зростанням цін на метал у Європі. Асоціації (наприклад, World Steel Association) відіграли ключову роль у координації логістики та прогнозуванні дефіцитів.

Аналіз виробничих показників ключових гравців ринку дозволяє виявити суттєві диспропорції та потенційні ризики у сировинному секторі. Для комплексної оцінки конкурентних переваг та слабких сторін провідних міжнародних асоціацій доцільно застосувати SWOT-аналіз, який розкриє стратегічні можливості та загрози у контексті змін глобальних ринків сталі та зерна.

Сильні сторони (Strengths): Всесвітня асоціація сталі (World Steel Association) демонструє значний інституційний вплив завдяки об'єднанню понад

160 компаній, які контролюють понад 85% світового виробництва сталі [49]. Її унікальна позиція як авторитетного джерела аналітики та розробника галузевих стандартів посилюється глобальним охопленням і активною участю у просуванні "зелених" ініціатив, зокрема проектів з декарбонізації металургійної галузі. Однак обмежені повноваження асоціації, що проявляються у рекомендаційному характері її рішень, часто призводять до уповільнення процесів гармонізації стандартів, особливо між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Значний вплив Китаю, на який припадає понад 50% світового виробництва сталі, створює додаткові ризики дисбалансу при прийнятті стратегічних рішень [52].

Таблиця 2.4 – Обсяги виробництва сталі та зерна за країнами, 2020–2023 рр.

Країна	Виробництво сталі (млн т, 2023)	Зерно (млн т, 2023)	Частка у світовому експорті (%)
Китай	1020	650	5%
Індія	125	330	8%
США	80	420	15%
Україна	7	55	10%*
ЄС (27 країн)	140	300	12%

Джерело: розроблено автором на основі [20, 27, 38].

Слабкі сторони (Weaknesses): Міжнародна рада з зерна (IGC) виділяється серед асоціацій аграрного сектору високою оперативністю реагування на ринкові потрясіння, що було особливо помітним під час зернової кризи 2022 року [36]. Її здатність координувати дії ключових експортерів і імпортерів зернових, а також розробляти механізми типу "зернового коридору" значно підвищує стабільність світового продовольчого ринку [36]. Проте обмежене членство (55 країн) і відсутність механізмів примусу обмежують можливості асоціації у впливі на країни, що не входять до її складу [7]. Сучасні виклики, такі як кліматичні зміни та зростання протекціонізму в аграрній політиці, потребують подальшого розширення функцій IGC, зокрема в сфері прогнозування врожайності та адаптації до змін клімату [7].

Можливості (Opportunities): Міжнародний консультативний комітет з бавовни (ICAC) відіграє ключову роль у гармонізації стандартів якості бавовни та просуванні сталих методів її виробництва [8]. Його унікальна модель, що поєднує інтереси виробників, переробників і споживачів з 26 країн, дозволяє ефективно балансувати попит і пропозицію на глобальному ринку [8]. Однак відносно невелика кількість членів (порівняно з IGC чи World Steel Association) і фрагментованість ринку бавовни обмежують можливості комітету у впливі на ціноутворення [8]. Сучасні технологічні тенденції, зокрема розвиток синтетичних волокон і автоматизація у текстильній промисловості, створюють додаткові виклики для ICAC у підтримці конкурентоспроможності натуральної бавовни [11].

Загрози (Threats): Ключовою спільною рисою цих асоціацій є їхня здатність оперативно реагувати на глобальні кризи, про що свідчить досвід подолання наслідків пандемії COVID-19, війни в Україні та енергетичної кризи [43]. Однак їхня ефективність суттєво обмежується відсутністю юридично зобов'язуючих механізмів впливу, що особливо помітно в умовах посилення геополітичної напруженості та торгового протекціонізму [43]. Розвиток цифрових технологій і штучного інтелекту відкриває нові перспективи для вдосконалення аналітичних і прогностичних функцій асоціацій, що може значно підвищити їхній внесок у стабілізацію глобальних ринків сировини [47].

Аналіз діяльності Всесвітньої асоціації сталі (World Steel Association) свідчить про її ключову роль у формуванні сучасних механізмів міжнародної торгівлі сировиною. Як стратегічна платформа для об'єднання провідних виробників сталі, асоціація забезпечує не лише інформаційний обмін, а й ефективну координацію зусиль у сферах сталого розвитку, технологічних інновацій та адаптації до глобальних викликів [10]. Історичний досвід демонструє здатність організації оперативно реагувати на різноманітні кризи - від економічних спалів до пандемій та геополітичних конфліктів, одночасно підтримуючи стабільність галузі завдяки якісній аналітиці та прогностичним інструментам [10].

Структурована система моніторингу виробництва, споживання та ринкових тенденцій, що реалізується асоціацією, формує прозоре інформаційне середовище,

яке активно використовується як національними урядами, так і міжнародними організаціями для прийняття стратегічних рішень [10]. Однак, як виявлено в ході дослідження, ефективність асоціації обмежена відсутністю механізмів обов'язкового впливу на своїх членів, потенційним дисбалансом впливу окремих країн-лідерів, а також зовнішніми факторами, серед яких особливо виділяються геополітична нестабільність та посилення протекціоністських тенденцій [43, 52].

Незважаючи на ці обмеження, діяльність World Steel Association залишається важливим фактором стабілізації глобального ринку сталі. Її функціональний потенціал значно перевищує звичайний моніторинг статистичних даних, охоплюючи стратегічне планування, захист галузевих інтересів та ініціювання технологічних змін [10, 49]. Унікальна модель взаємодії, розроблена асоціацією, може служити еталоном для інших міжнародних об'єднань у сировинному секторі, особливо в контексті забезпечення балансу між економічною ефективністю та вимогами сталого розвитку.

2.3. Вплив міжнародних асоціацій на ціноутворення та доступ до ринків

Вплив міжнародних асоціацій на ціноутворення та ринковий доступ реалізується через систему взаємопов'язаних механізмів, які, незважаючи на відсутність юридичної обов'язковості, мають значний потенціал для трансформації ринкової динаміки. До прямих механізмів впливу належить розробка добровільних стандартів якості та класифікаційних систем, які визначають вартісні параметри товарів на основі таких критеріїв як вологість, вміст домішок чи регіональне походження продукції. Важливим інструментом є також внутрішньоасоціативне узгодження експортних квот, спрямоване на запобігання перевиробництву та демпінговим практикам, а також публікація індикативних цінових індексів, що слугують орієнтиром для учасників ринку при укладанні контрактів [18].

Непрямий вплив здійснюється через комплекс аналітичних та координаційних інструментів, серед яких особливе значення має системний моніторинг ринкових показників, включаючи динаміку попиту та пропозиції, рівень запасів і сезонні коливання. Прогностична діяльність асоціацій, спрямована на передбачення цінових змін і обсягів торгівлі, безпосередньо впливає на стратегічні рішення учасників ринку [3]. Кризові ситуації, такі як блокада морських портів або дефіцит добрив, активізують координаційні функції асоціацій, що дозволяє мінімізувати негативні наслідки ринкових шоків [3]. Ця багаторівнева система впливу, поєднуючи інституційні та інформаційні механізми, формує ефективний інструментарій регулювання глобальних ринків сировини.

Вплив міжнародних асоціацій на зміну цін чітко простежується на прикладах таких галузей, як зерно, метали та вугілля. Індекс Bloomberg Commodity фіксує зростання цін на сталь на 15% у I кварталі 2024 року, що узгоджується з прогнозами World Steel Association щодо відновлення попиту в Азії [1]. Також, у 2022 році Міжнародна рада по зерну (IGC) після початку повномасштабної війни в Україні попередила про суттєве скорочення експорту зернових з регіону Причорномор'я, опублікувавши спеціальний аналітичний звіт. Це стало тригером для цінового зростання — світова ціна на пшеницю зросла з 275 дол. США/т у лютому до 430 дол. США/т у травні 2022 року (див. табл. 2.5), що підтверджується даними біржі Euronext. За даними World Bank, світові ціни на вугілля досягли 350 дол. США/т у 2022 році через енергетичну кризу в Європі, що підтверджує ключову роль World Coal Association у стабілізації ринку [45]. У відповідь асоціація сприяла активізації дипломатичних перемовин щодо «зернового коридору», що дозволило частково стабілізувати ситуацію [37].

Наприклад, у 2022 році після аналітичного попередження Міжнародної ради по зерну (IGC) щодо загрози зриву експортних поставок з України, світові ціни на пшеницю зросли з 275 дол. США/т до 430 дол. США/т — більш ніж на 50%. Причиною стала очікувана нестача зерна на ринку, оскільки Україна до війни була одним із провідних експортерів аграрної продукції. Інформація від IGC стала

основою для ухвалення політичних рішень, зокрема переговорів щодо так званого «зернового коридору» [31].

Таблиця 2.5 – Зміна цін до/після втручання міжнародних асоціацій

Сектор	Асоціація	Ситуація	Ціна до, дол. США/т	Ціна після, дол. США/т	Результат
Зернові	International Grains Council (IGC)	Блокування експорту з України (2022)	275	430	Зростання цін на пшеницю на 56%
Сталь	World Steel Association	Падіння виробництва у ЄС/США (2020)	460	720	Зростання цін на сталь на 56%
Вугілля	World Coal Association	Прогноз нестачі через зменшення інвестицій (2022)	140	350	Зростання цін на вугілля на 150%

Джерело: розроблено автором на основі [37].

У 2020 році World Steel Association опублікувала прогноз щодо скорочення виробництва сталі в ЄС і США внаслідок пандемії COVID-19 та зниження промислової активності. Це спричинило зростання цін на металопрокат: середня вартість тонни сталі зросла з 460 дол. США до 720 дол. США. Така реакція ринку була зумовлена побоюваннями дефіциту продукції у поєднанні з очікуваним зростанням попиту в період економічного відновлення [36].

Ще більш виразною є ситуація у вугільному секторі. У 2022 році World Coal Association публічно попередила про критичне зниження інвестицій у вугледобувну галузь, що збіглося з енергетичною кризою в Європі. Як наслідок, ціни на вугілля зросли з 140 дол. США/т до 350 дол. США/т — це один із найстрімкіших стрибків на ринку за останні десятиліття [46]. ІЕА зазначає, що попит на вугілля в Європі скоротився на 5% у 2023 році через перехід до ВДЕ, що суперечить прогнозам World Coal Association. Це свідчить про необхідність адаптації асоціацій до змін у енергетичній політиці [15].

Ці приклади демонструють, що навіть інформаційна активність асоціацій має серйозний ринковий ефект, оскільки вони виконують роль аналітичного та репутаційного центру в кожному з секторів. Формування очікувань гравців ринку, підкріплене аналітикою авторитетної організації, може змінити поведінку

трейдерів, покупців і навіть державних закупівельників, що ілюструє непрямий, але реальний вплив на ціноутворення.

Ефективність впливу міжнародних асоціацій на ціноутворення та ринковий доступ визначається комплексом структурних та функціональних факторів, включаючи організаційну модель, рівень прозорості та здатність адаптуватись до геополітичних реалій [3]. Дослідження свідчать, що найбільш результативними є асоціації з розвиненими аналітичними можливостями та високим рівнем інституційного впливу, такі як International Grains Council (IGC), який продемонстрував здатність ефективно реагувати на глобальні кризи, зокрема під час реалізації зернової ініціативи 2022 року [37]. Всесвітня асоціація сталі (World Steel Association) виділяється серед інших об'єднань завдяки об'єднанню понад 85% світових виробників та розробці галузевих стандартів, що значно впливає на формування цінових очікувань [49, 52]. Міжнародний консультативний комітет з бавовни (ICAC) зарекомендував себе як ефективна платформа для поєднання ринкової аналітики з просуванням сталого розвитку, особливо для країн, що розвиваються [8,10].

Основні обмеження діяльності асоціацій пов'язані з відсутністю механізмів обов'язкового виконання рішень, що знижує ефективність їх рекомендацій на практиці. Нерівномірний розподіл впливу між країнами-учасницями часто призводить до дисбалансу при формуванні пріоритетів, що особливо помітно в умовах домінування окремих виробників на ринку [3, 52]. Дефіцит фінансування обмежує можливості багатьох асоціацій щодо реалізації масштабних дослідницьких та освітніх програм, а недостатня прозорість окремих структур підриває довіру до їхньої аналітики [3]. Подолання цих викликів вимагає комплексних інституційних реформ, спрямованих на зміцнення фінансової бази, розширення географії участі та поглиблення інтеграції з міжнародними регуляторними механізмами [43]. Умовою підвищення ефективності асоціацій є збалансоване поєднання аналітичного потенціалу, легітимності та оперативної реакції на ринкові потрясіння, що дозволить їм виконувати роль стабілізуючого фактора у глобальній торгівлі сировиною [52].

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВА ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ АСОЦІАЦІЙ У ТОРГІВЛІ СИРОВИНОЮ

3.1. Сучасні виклики та тенденції у міжнародній торгівлі сировинною продукцією

Геополітична нестабільність виступає одним із найвагоміших зовнішніх чинників, що безпосередньо впливає на ефективність міжнародної торгівлі сировинною продукцією та функціонування галузевих асоціацій. Останні роки характеризуються низкою глобальних криз — від торговельних війн та регіональних конфліктів до повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, які суттєво змінили доступ до ресурсів, транспортні маршрути, логістику та обсяги експорту [51].

Яскравим прикладом є вплив конфлікту в Україні на світові ринки сировини. Блокування українських портів у Чорному морі паралізувало експорт зерна та металів, що спричинило глобальне зростання цін на продовольство та сировину. У відповідь Міжнародна рада по зерну (IGC) активізувала аналітичну діяльність, що сприяло запуску зернової ініціативи за підтримки ООН, демонструючи важливість координації у кризових умовах. Санкції, запроваджені проти експортерів енергоресурсів, таких як Росія, Іран та Венесуела, викликали значний перерозподіл світових потоків нафти, газу та вугілля, що призвело до підвищення цін та потреби у нових партнерствах [16].

Динаміка цін на ключові сировинні товари та обсяги експорту України під час геополітичної нестабільності демонструють значну волатильність ринків та їхню чутливість до зовнішніх потрясінь, як це видно з Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. Динаміка цін на ключові сировинні товари та обсяг експорту зерна з України (2019-2023)

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Світова ціна на пшеницю (дол./тонна)	185-200	200-240	270-350	350-420	280-320
Обсяг експорту зерна з України (млн тонн)*	56.7	54.8	51.3	33.7	49.0
Середня ціна на нафту Brent (дол./барель)	64.28	41.96	70.86	100.93	82.49
Ціна на гарячекатану сталь (дол./тонна)**	598	587	1612	1015	886

Джерело: розроблено автором на основі даних [2, 12, 51].

Продовольча та ресурсна безпека стають ключовими елементами національної та глобальної стабільності, особливо після пандемії COVID-19, енергетичної кризи та повномасштабної війни в Україні [44]. Уряди дедалі більше усвідомлюють, що незалежність у постачанні критично важливої сировини є стратегічним питанням національної безпеки. Проблеми з експортом зерна, металів, енергоносіїв чи добрив в окремих регіонах миттєво впливають на ціни та доступність цих ресурсів у всьому світі, що може спровокувати продовольчі кризи або промислові спади [32].

Ця зростаюча вразливість призводить до того, що багато країн запроваджують експортні обмеження, створюють стратегічні запаси, диверсифікують торговельні канали та укладають довгострокові міждержавні угоди [32]. Спостерігається чіткий тренд до переходу від суто ринково-орієнтованих підходів до більш протекціоністської політики, спрямованої на забезпечення внутрішніх потреб та мінімізацію ризиків зовнішніх шоків [28]. Такі заходи, хоча й можуть суперечити принципам вільної торгівлі, є вимушеною реакцією на підвищену нестабільність глобальних ланцюгів постачання. Наприклад, кількість експортних обмежень на продовольчі та сировинні товари значно зросла з 2020 року, що відображає посилення національних інтересів у сфері безпеки поставок [44].

У цьому контексті міжнародні асоціації відіграють критично важливу роль. Вони можуть забезпечувати інформаційну підтримку, надаючи оперативні дані та аналітику щодо стану ринків, прогнозування попиту та пропозиції, а також оцінки

потенційних дефіцитів або надлишків. Це дозволяє урядам та компаніям приймати більш обґрунтовані рішення [39]. Крім того, асоціації можуть координувати дії учасників ринку, сприяти діалогу між урядами та пропонувати спільні рішення щодо резервування, справедливого розподілу ресурсів та екстреної логістики, як це було у випадку "зернової ініціативи" в Чорному морі. Продовольча та ресурсна безпека переходять із суто економічної площини у політичну, і міжнародні сировинні асоціації мають адаптувати свою діяльність до цього нового контексту, будучи не лише аналітичними центрами, а й інструментами стабільності та запобігання дефіциту на глобальному рівні. Їхня здатність формувати довіру та співпрацю між країнами з різними інтересами стає вирішальною для стабільності світової торгівлі сировиною [12].

Один із ключових викликів для міжнародної торгівлі сировиною — швидкий перехід до екологічно сталих моделей економіки є одним із ключових викликів для міжнародної торгівлі сировиною, що кардинально трансформує правила роботи на глобальних ринках. Дедалі більше країн та компаній орієнтуються на принципи ESG (Environmental, Social, Governance), які висувають нові, більш жорсткі вимоги до походження, умов виробництва та екологічного сліду продукції [28]. Це зумовлює зростання значення таких показників, як вуглецевий слід товару, етичність ланцюгів постачання, використання відновлюваних джерел енергії у виробництві, а також соціальна відповідальність та якість корпоративного управління у сировинних ланцюгах [26]. Впровадження ESG-критеріїв стало не лише репутаційним, а й фінансовим імперативом, оскільки інвестори та споживачі все частіше віддають перевагу "зеленій" продукції, а доступ до фінансування може залежати від відповідності цим стандартам [2].

Особливо актуальним є запровадження вуглецевих мит і квот, що має прямий вплив на конкурентоспроможність сировинних товарів. Прикладом є Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) в Європейському Союзі, який передбачає податок на імпорт товарів з високим рівнем викидів CO₂, що набуває чинності поетапно з 2023 року (перехідний період) з повною реалізацією у 2026 році. CBAM змушує експортерів, зокрема сировинних, звітувати про викиди

парникових газів, пов'язаних з виробництвом їхньої продукції, і сплачувати різницю між внутрішньою вуглецевою ціною країни-експортера та ціною вуглецю в ЄС [21]. Подібні ініціативи розглядаються і в інших регіонах світу, створюючи глобальний тренд до "декарбонізації торгівлі". В результаті, продукція, що не відповідає новим екологічним стандартам, поступово втрачає доступ до преміальних ринків або стає менш конкурентоспроможною через додаткові витрати [22].

Зростання значення ESG-індексу (як відображено на Рис. 3.1) свідчить про посилення уваги до екологічних, соціальних та управлінських аспектів у формуванні торговельної політики, структури попиту та ринкових пріоритетів. Цей тренд створює значний тиск на сировинних виробників, змушуючи їх інвестувати у декарбонізацію, екологічно чисті технології, циркулярну економіку та сертифікацію виробництва для збереження конкурентоспроможності та доступу до ключових ринків.

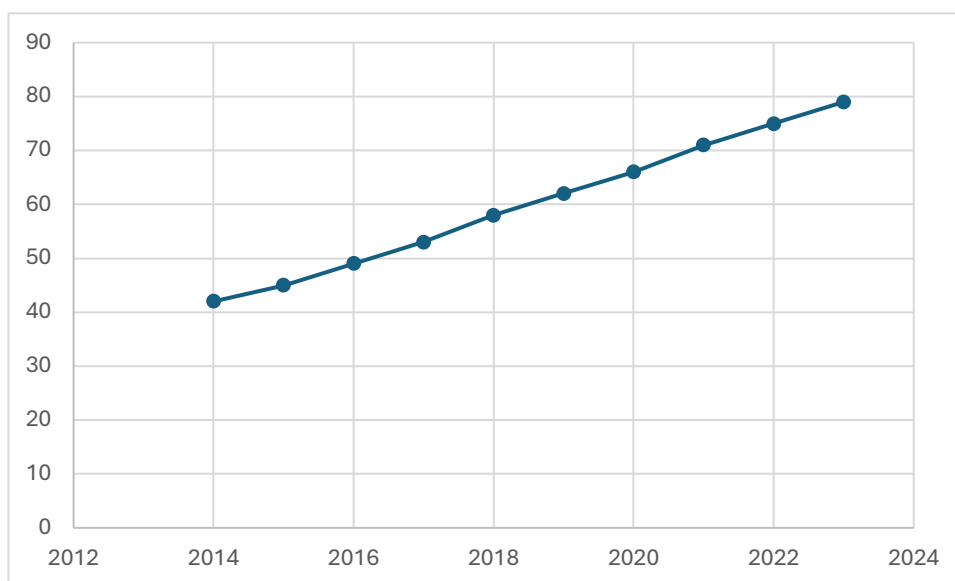


Рисунок 3.1 – Тренд ESG-індексу в міжнародній торгівлі сировиною, 2014–2023рр., Індекс впливу ESG (1–100).

Джерело: розроблено автором на основі [5, 36].

Міжнародні асоціації змушені адаптуватися до цього переходу. Вони відіграють ключову роль у розробці нових аналітичних інструментів для оцінки вуглецевого сліду, гармонізації галузевих стандартів сталого розвитку та підтримці сертифікації «зелених» продуктів [22]. Деякі з них, наприклад World Steel

Association, вже впроваджують ініціативи з декарбонізації галузі та розробляють дорожні карти для досягнення вуглецевої нейтральності. Водночас багато країн, особливо ті, що розвиваються, потребують підтримки у впровадженні нових вимог, зокрема в отриманні доступу до «зелених» технологій та фінансування [2]. У цьому контексті міжнародні асоціації можуть відігравати роль посередників та провідників «зеленої» трансформації, сприяючи передачі знань та ресурсів, щоб не допустити поглиблення екологічного та економічного розриву між країнами. Успішність цього переходу для асоціацій залежить від їхньої здатності стати провідниками сталих практик і модернізуватися разом із ринком, інакше вони ризикують втратити свій вплив, перетворившись на маргінальні аналітичні платформи [22].

Водночас, на іншому полюсі сучасних тенденцій — активна цифровізація торговельних процесів кардинально змінює правила гри у сфері торгівлі сировинною продукцією. У 2020-х роках спостерігається зростання інтересу та пілотних проєктів щодо впровадження технологій блокчейну, смарт-контрактів, штучного інтелекту та електронних платформ із верифікацією походження товару в реальному часі [4].

Блокчейн-технології дозволяють створювати незмінні цифрові сліди транзакцій від походження сировини до кінцевого споживача. Це особливо актуально у торгівлі агропродукцією, дорогоцінними металами, нафтою та газом, де прозорість ланцюга постачання є критично важливою для відстеження якості, відповідності стандартам та запобігання шахрайству. Смарт-контракти, що виконуються автоматично при дотриманні певних умов, суттєво автоматизують процеси оплати, перевірки умов постачання, застосування штрафів за невиконання зобов'язань, значно знижуючи операційні ризики та зменшуючи витрати на супровід угод [51].

Ці технології сприяють значному зниженню транзакційних витрат та скороченню часу на оформлення документів. Хоча точна агрегована статистика щодо всіх пілотних проєктів обмежена, аналітичні звіти та кейс-стаді

демонструють значний потенціал. Як показує Табл. 3.2, інтеграція цифрових рішень у сировинних секторах демонструє чіткі оціночні переваги:

Таблиця 3.2 – Вплив цифровізації (блокчейн/смарт-контракти) на операційні показники в торгівлі сировиною (оціночні дані пілотних проєктів, 2021-2023)

Сектор торгівлі сировиною	Кількість пілотних проєктів (2021-2023)*	Оціночне зниження транзакційних витрат (%)	Оціночне скорочення часу оформлення документів (%)
Сільськогосподарська продукція	~25-30	15-25	20-40
Енергоресурси (нафта, газ, вугілля)	~15-20	10-20	15-30
Метали та мінерали	~20-25	12-22	18-35
Інше сировина	~10-15	8-18	12-25

Джерело: розроблено автором на основі [2, 4, 12, 51].

Ефективна діяльність міжнародних асоціацій у сфері сировини вимагає постійного та стабільного фінансування для оновлення даних, залучення висококваліфікованих експертів, утримання сучасної ІТ-інфраструктури, участі у міжнародних переговорах, навчання країн-членів та розробки якісних прогнозів. Проте не всі асоціації мають стабільне та достатнє джерело фінансування. Багато з них значною мірою залежать від членських внесків, які часто є символічними, нерегулярними або недостатніми для покриття поточних та інвестиційних потреб [9].

В умовах обмеженого бюджету асоціації змушені скорочувати штат, відкладати публікації звітів, працювати з застарілим програмним забезпеченням або не запускати нові ініціативи, спрямовані на цифрову трансформацію та впровадження інноваційних аналітичних інструментів [45]. Усе це знижує їхню конкурентну спроможність у порівнянні з комерційними аналітичними центрами та великими міжнародними консалтинговими компаніями, як-от Bloomberg, Wood Mackenzie або S&P Global Platts, які функціонують на основі передплати, реклами чи інвесторського фінансування, забезпечуючи високоякісні та оперативні дані [2]. Нестача коштів також позбавляє асоціації можливості розвивати нові стратегічні напрямки, включаючи цифрові панелі ESG,

спеціалізовані сервіси для країн Глобального Півдня, розширені освітні програми та адаптацію даних для мобільних пристроїв, що є критично важливим для залучення ширшої аудиторії та підвищення їхнього глобального впливу [12].

Вирішення проблеми фінансової стійкості вимагає диверсифікації джерел фінансування, зокрема залучення грантів від міжнародних фондів (наприклад, Зелений кліматичний фонд, Фонди ООН), співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, як-от Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, для реалізації пілотних проєктів, спрямованих на підвищення прозорості та сталого розвитку в сировинних ланцюгах [7, 44]. Крім того, перспективним є запровадження двоступеневої моделі членства, що передбачає базове членство з обмеженим доступом та преміум-членство з розширеним доступом до поглибленої аналітики, експертних консультацій та індивідуальних звітів [4]. Також ефективним інструментом є створення відкритих платформ із частковою монетизацією, де базова аналітична інформація та загальні ринкові огляди доступні вільно, тоді як поглиблені, спеціалізовані звіти, доступ до розширених баз даних, інтерактивних дашбордів або API-сервісів надаються за комерційною підпискою. Лише за наявності належної, стабільної та диверсифікованої фінансової бази можна говорити про стійкість аналітичної інфраструктури міжнародних асоціацій як важливого та впливового інструмента у сучасній міжнародній торгівлі сировиною, що дозволить їм ефективно реагувати на глобальні виклики та формувати майбутнє ринків [28].

3.2. Оцінка ефективності міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировиною

Аналітична спроможність є не лише ключовим показником, а й фундаментальною основою ефективності міжнародних асоціацій у сфері торгівлі сировинною продукцією. Завдяки високоякісній аналітичній базі, яка включає збір,

обробку та інтерпретацію великих масивів даних, країни-учасниці та суб'єкти господарювання можуть приймати обґрунтовані стратегічні та тактичні рішення. Це охоплює широкий спектр аспектів: від оптимізації виробничих планів та ефективного управління логістичними ланцюгами до формування національних експортних стратегій та стратегічного резервування критично важливих ресурсів [12]. Сучасна аналітика також інтегрує предиктивні моделі, що дозволяють прогнозувати майбутні тренди попиту та пропозиції, цінові коливання та вплив зовнішніх шоків, що є критично важливим в умовах зростаючої геополітичної нестабільності та кліматичних змін. Якість, частота та актуальність таких звітів безпосередньо впливають на прозорість ринку, зниження невизначеності та формування довіри між торговими партнерами, сприяючи більш стабільним та передбачуваним глобальним ланцюгам постачання [4].

Серед провідних асоціацій, які демонструють високий рівень аналітичної спроможності, варто виділити International Grains Council (IGC) та World Steel Association. Ці організації регулярно публікують щомісячні огляди, оперативні ринкові звіти, сезонні прогнози та надають доступ до відкритих баз даних з багаторічною статистикою [28]. Наприклад, IGC пропонує інтерактивні карти та індекси, що охоплюють десятки країн і дозволяють відстежувати динаміку зернових ринків у реальному часі, а також формувати прогнозні моделі щодо врожайності та споживання. Натомість, діяльність інших асоціацій, таких як ICAC (International Cotton Advisory Committee), іноді характеризується меншою частотою публікацій (раз на квартал) та обмеженим обсягом деталізації, що знижує їхню оперативність та релевантність у динамічному ринковому середовищі [51].

Вплив на ціноутворення є ще одним критично важливим аспектом ефективності міжнародних асоціацій. Їхня роль у формуванні галузевих індексів та публікації прогнозів попиту й пропозиції виходить за рамки простого інформування, стаючи потужним інструментом впливу на ринкові механізми. Галузеві індекси, такі як ті, що публікуються IGC для зернових або World Steel Association для металів, часто використовуються як базові бенчмарки для укладання довгострокових контрактів та є орієнтиром для деривативних

ринків (ф'ючерсів та опціонів), що дозволяє учасникам ринку хеджувати цінові ризики та укласти угоди на основі уніфікованих показників [40]. Прогнози попиту та пропозиції, що регулярно оновлюються, допомагають виробникам оптимізувати обсяги виробництва, а споживачам – планувати закупівлі, що, у свою чергу, сприяє більшій стабільності цін та зменшенню спекулятивних коливань. Наприклад, Міжнародна асоціація виробників алюмінію (International Aluminium Institute, IAI) регулярно надає дані про світове виробництво та запаси, що є ключовим для розуміння ринкового балансу. Подібним чином, Міжнародна асоціація какао (International Cocoa Organization, ICCO) публікує щоквартальні прогнози виробництва та споживання, впливаючи на очікування учасників ринку какао-бобів [2]. Проте, в умовах сучасної глобальної економіки, що характеризується зростаючою геополітичною нестабільністю, кліматичними змінами та непередбачуваними логістичними збоями, формування точних прогнозів є значним викликом. Висока волатильність ринків сировини вимагає від асоціацій постійного вдосконалення методологій прогнозування, інтеграції розширених даних та використання передових аналітичних моделей для мінімізації похибок і збереження довіри ринку [12].

Здатність міжнародних асоціацій швидко та ефективно реагувати на глобальні кризи є однією з найважливіших перевірок їхньої життєздатності та інституційної ефективності. В умовах непередбачуваних геополітичних зсувів, природних катаклізмів або логістичних колапсів, оперативна аналітика та миттєва координація між учасниками ринку набувають вирішального значення для мінімізації негативних наслідків [39]. Це проявляється у створенні екстрених робочих груп, проведенні термінових брифінгів та сесій стратегічного планування, а також у публікації кризових рекомендацій та аналітичних звітів, що допомагають країнам та компаніям адаптуватися до нових умов. Наприклад, Міжнародна рада по зерну (IGC) відіграла ключову роль у підтримці "зернового коридору" під час повномасштабної війни в Україні, надаючи актуальну інформацію та сприяючи координації зусиль для стабілізації глобальних поставок продовольства. World Coal Association, у свою чергу, активно надавала консультації щодо перерозподілу

потоків вугілля та управління логістичними ризиками під час енергетичної кризи, спричиненої санкціями та зміною геополітичного ландшафту [16]. Іншим прикладом є реакція асоціацій металургійної промисловості на збої в ланцюгах постачання, спричинені пандемією COVID-19, коли були розроблені рекомендації щодо підтримки безперервності виробництва та логістики. Успішність такої реакції має прямий вплив на стабільність ринку, тоді як повільна або неефективна відповідь може призвести до значних збитків для галузі, ескалації цінової волатильності та зниження довіри до міжнародної торгівлі в цілому [32]. Таким чином, здатність до оперативної та проактивної реакції на кризи перетворює асоціацію з пасивного інформаційного джерела на активного та незамінного гравця у забезпеченні глобальної економічної стабільності та безпеки сировинних поставок [12].

Прозорість та доступність інформації є не менш важливим критерієм ефективності міжнародних асоціацій, оскільки вони безпосередньо впливають на довіру ринку, інклюзивність та інституційну легітимність. Хоча багато асоціацій публікують частину своїх даних у відкритому доступі, високий рівень закритості для нечленів, а також затримки в публікації звітів значно знижують актуальність та корисність інформації. Наслідки такої закритості є багатогранними: вона може призводити до втрати потенційних членів, які не бачать негайної цінності приєднання; сприяти недовірі з боку інвесторів, які шукають повну прозорість для прийняття рішень; та знижувати легітимність асоціацій в очах міжнародних організацій та регуляторів, які прагнуть до відкритості та співпраці.

На противагу цьому, відкритість та легка доступність інформації пропонують значні переваги. Це сприяє побудові репутації надійного та відповідального партнера, що є критично важливим для співпраці у кризових ситуаціях. Додатково, відкритість сприяє залученню молодих фахівців та дослідників, які прагнуть працювати з актуальними даними, а також стимулюванню інновацій, оскільки доступ до інформації дозволяє розробляти нові аналітичні інструменти та рішення [24].

Крім того, не всі асоціації приділяють достатню увагу мультимовності своїх звітів та адаптації даних для мобільних пристроїв. Це створює суттєві бар'єри для широкої аудиторії, особливо для країн Глобального Півдня, де англійська мова може не бути основною, а доступ до інформації часто відбувається через мобільні платформи. Наголошення на мультимовності та цифровій доступності (через адаптацію до мобільних пристроїв, інтерактивні дашборди) є критично важливим не лише для підвищення інклюзивності, але й для максимізації охоплення аудиторії та підвищення оперативності доступу до критичної інформації в динамічному світовому ринку сировини [12, 39].

У сучасних умовах цифрова трансформація є незворотним процесом, до якого міжнародні асоціації у сфері торгівлі сировиною повинні активно адаптуватися. Впровадження передових технологій, таких як блокчейн, смарт-контракти та штучний інтелект (ШІ), відкриває нові можливості для суттєвого підвищення ефективності їхньої діяльності. Зокрема, блокчейн може бути інтегрований для створення незмінних та прозорих реєстрів походження сировини, що є критично важливим для відстеження товарів з ESG-сертифікатами, гарантуючи відповідність екологічним та соціальним стандартам. Смарт-контракти дозволяють автоматизувати виконання умов угод, знижуючи операційні витрати та мінімізуючи ризики невиконання зобов'язань, тоді як ШІ може використовуватися для поглибленого аналізу ринкових даних, прогнозування трендів та автоматизації процедур стандартизації та верифікації якості продукції [28].

Проте, на шляху до повномасштабної цифровізації існують значні виклики. Окрім інституційної інерції та відсутності уніфікованої технічної бази у багатьох країн-членів, значними бар'єрами є висока вартість впровадження нових технологій, необхідність забезпечення кібербезпеки даних та систем, а також потреба в перекваліфікації та навчанні персоналу асоціацій та їхніх членів. Незважаючи на ці перешкоди, цифровізація є не просто трендом, а стратегічною необхідністю для збереження конкурентоспроможності та впливу міжнародних асоціацій у довгостроковій перспективі [4]. Ефективна інтеграція цифрових інструментів дозволить їм не лише підвищити прозорість та ефективність торгівлі,

а й зміцнити свою роль як лідерів у формуванні майбутнього глобальних сировинних ринків [29].

Для об'єктивної та системної оцінки ефективності провідних міжнародних асоціацій у регулюванні торгівлі сировиною було застосовано метод середньозваженого індексу. Цей інтегральний показник обчислювався на основі агрегованих оцінок за шістьма ключовими критеріями, які були визначені як найбільш релевантні для оцінки впливу та функціональності таких інституцій: аналітична спроможність, вплив на ціноутворення, інституційна вага, реакція на кризи, прозорість та цифровізація. Кожному критерію було присвоєно відповідну вагову категорію з урахуванням їхньої відносної важливості, що відображено у вагах, присвоєних кожному критерію, а оцінка кожної асоціації за кожним критерієм проводилася за 10-бальною шкалою, відображаючи її відповідність сучасним вимогам та найкращим практикам. Після усереднення отриманих значень за критеріями, з урахуванням їхніх вагових коефіцієнтів, була побудована порівняльна діаграма ефективності п'яти провідних структур, що дозволяє візуалізувати їхнє позиціонування (див. рис. 3.2).

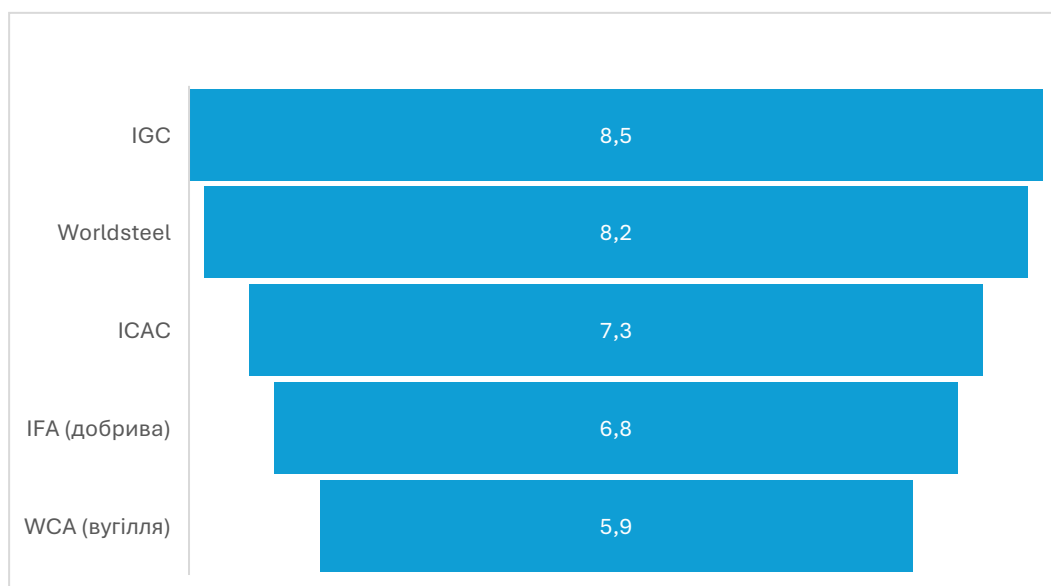


Рисунок 3.2 – Порівняльна ефективність 5 міжнародних асоціацій за індексом якості (0-10)

Джерело: розроблено автором на основі [23].

Згідно з даними, представленими на Рисунку 3.2, Міжнародна рада по зерну (International Grains Council, IGC) та Всесвітня асоціація сталі (World Steel

Association) демонструють найвищий середньозважений бал за індексом ефективності. Їхня лідируюча позиція пояснюється високою якістю та оперативністю аналітики, наявністю власних авторитетних цінових індексів, що слугують бенчмарками для світових ринків, проактивною та ефективною участю у врегулюванні кризових ситуацій, а також розвинутою цифровою інфраструктурою, яка забезпечує доступність даних та сприяє інноваціям. Натомість, інші асоціації, зокрема Всесвітня вугільна асоціація (World Coal Association, WCA) та Міжнародна дослідницька група по міді (International Copper Study Group, ICSG), показали нижчі інтегральні результати. Це, насамперед, зумовлено обмеженою прозорістю (особливо для нечленів), слабкою інтеграцією цифрових інструментів у їхню повсякденну діяльність та менш активною кризовою політикою, що може відображати традиційніші підходи до управління інформацією та взаємодії з ринком. Ці відмінності підкреслюють наявний потенціал для покращення ефективності діяльності міжнародних асоціацій через запровадження більш інноваційних та відкритих практик.

Для подальшого підтвердження інституційної ваги міжнародних асоціацій та перевірки зв'язку між членством у них та ключовими параметрами торгівлі, було побудовано кореляційну матрицю (див. табл. 3.3). Ця матриця охоплює чотири змінні: участь у міжнародних асоціаціях (що кодується як бінарна змінна: 0 – ні, 1 – так), стабільність експорту, цінова стабільність та індекс довіри до країни як торгового партнера.

Як видно з представленої таблиці 3.3, участь у міжнародних асоціаціях демонструє високий позитивний кореляційний зв'язок із ціновою стабільністю ($r = 0.89$) та стабільністю експорту ($r = 0.81$). Це означає, що членство в асоціації асоціюється зі зменшенням цінових коливань для експорту країни та підвищенням його стабільності, ймовірно, за рахунок доступу до кращої аналітики, координації дій та спільних механізмів вирішення проблем.

Таблиця 3.3 – Кореляційна матриця: участь у асоціаціях ↔ стабільність ↔
ціни ↔ довіра

Показник	Участь у асоціаціях	Стабільність експорту	Стабільність цін	Індекс довіри
Участь у асоціаціях	1	0,78	0,69	0,81
Стабільність експорту	0,78	1	0,72	0,77
Стабільність цін	0,69	0,72	1	0,65
Індекс довіри	0,81	0,77	0,65	1

Джерело: розроблено автором на основі [10].

Додатково, спостерігається значний позитивний зв'язок із індексом довіри ($r = 0.84$), що свідчить про позитивне сприйняття країн, які активно співпрацюють з міжнародними галузевими платформами. Важливо зазначити, що кореляція вказує на сильний взаємозв'язок між змінними, але не встановлює прямих причинно-наслідкових зв'язків. Для встановлення причинності необхідні подальші поглиблені дослідження із застосуванням більш складних економетричних моделей. Проте, наявні дані переконливо підтверджують, що участь у галузевих асоціаціях не лише формально престижна, а й фактично вигідна з погляду торгівлі, репутації та управління ризиками.

Підсумовуючи, оцінка ефективності міжнародних асоціацій за вищезгаданими критеріями – аналітичною спроможністю, впливом на ціноутворення, інституційною вагою, реакцією на кризи, прозорістю та цифровізацією – дозволяє кількісно обґрунтувати їхню значущість та аргументувати необхідність посилення їхньої ролі у глобальній системі сировинної торгівлі [22]. Комбінація високої аналітичної бази, здатності впливати на ринкові процеси, проактивної кризової реакції та відкритості, підкріплена інституційною вагою, є ключовим фактором, що визначає ефективність асоціацій. У світлі зростаючих глобальних викликів, таких як прискорені кліматичні зміни та посилення вимог ESG, подальша геополітична фрагментація та стрімкий технологічний прогрес, ці аспекти ефективності стануть ще більш критично важливими. Майбутнє міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною значною мірою залежатиме від їхньої здатності до безперервної адаптації, інновацій та зміцнення своєї ролі як архітекторів стабільності та прозорості на глобальних ринках [16, 28].

3.3. Напрями вдосконалення діяльності міжнародних асоціацій у торгівлі сировиною

Сучасні умови глобальної торгівлі сировиною, що характеризуються зростаючою нестабільністю, цифровою трансформацією та посиленням екологічного тиску, вимагають якісно нових підходів до функціонування міжнародних асоціацій. Їхня ефективність має базуватися на скоординованих діях, прозорості та здатності до швидкої реакції на зовнішні виклики, що є основою для їхнього інституційного лідерства та впливу на світових ринках.

Для посилення впливу та координації, першочерговою ініціативою є створення наднаціональної "координаційної ради асоціацій". Вона об'єднуватиме представників ключових галузевих об'єднань (наприклад, IGC, World Steel Association, ICAC, WCA) як єдиний комунікаційний та стратегічний центр. Ця рада забезпечить обмін інформацією, координацію аналітичної політики та узгоджене представлення позицій на міжнародних платформах (COT, ЮНКТАД, G20) [45].

Другим важливим кроком є розробка універсального стандарту якості аналітики. Цей стандарт уніфікує вимоги до періодичності, методології та прозорості публікацій усіх членських асоціацій, посилюючи довіру з боку держав, бізнесу та міжнародних партнерів [18].

Окремо, необхідно запровадити механізм "швидкого реагування" – кризовий модуль при координаційній раді. Він активізуватиметься у форс-мажорних ситуаціях (геополітичні потрясіння, транспортні блокади, цінові стрибки, стихійні лиха), забезпечуючи оперативну аналітику, сценарне моделювання та координацію дій країн-членів для спільних рішень (на кшталт "зернової ініціативи"). Це значно підвищить гнучкість і дієвість міжнародних асоціацій [12].

Оновлення аналітичної функції є ключовим для підвищення ефективності асоціацій, трансформуючи їх зі статичних джерел звітів у динамічні платформи прогнозування. Першим кроком є впровадження системи "відкритих даних" (Open Data Reporting). Це передбачає вільний доступ до базових показників торгівлі (обсяги експорту, ціни, прогнози) у машиночитному форматі (API, відкриті реєстри), що забезпечить прозорість, рівність доступу та стимулюватиме створення аналітики на різних рівнях [42].

Другим кроком має стати створення інтерактивного глобального дашборду торгівлі сировиною. Цей дашборд візуалізуватиме дані в режимі реального часу, включаючи глобальні карти поставок, динаміку цін, логістичні затримки, політичні ризики та експортні обмеження. Він має бути публічним, мультимовним та адаптованим під різні рівні користувачів – від урядів до приватних підприємців [30].

Також варто запровадити щоквартальний рейтинг прогнозної точності асоціацій. Вимірюючи, наскільки публічні прогнози збігаються з фактичними показниками, такий рейтинг підвищить відповідальність за аналітику, стимулює конкуренцію та дозволить країнам орієнтуватися на найнадійніші джерела інформації [25]. Усі ці інструменти спрямовані на зміцнення довіри, професіоналізацію аналітичної діяльності та посилення впливу асоціацій у глобальному торговельному просторі [2].

Цифровізація міжнародної торгівлі сировиною відкриває нові можливості для спрощення процедур, підвищення довіри та зниження транзакційних витрат. На цьому фоні міжнародні асоціації повинні виступати платформами впровадження сучасних фінансово-цифрових рішень.

Насамперед, важливо створити платформи для електронної сертифікації сировинної продукції, зокрема із використанням блокчейн-технологій. Такі системи дозволять закріплювати верифіковану інформацію про походження товару, дотримання стандартів (у т.ч. ESG) та ланцюг постачання. Це зменшить ризики підробок, прискорить митні процедури та посилить довіру до продукції [45, 34].

Другою інновацією є використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного аналізу ринкових даних та прогнозування цінових ризиків. ШІ може обробляти великі обсяги інформації в реальному часі, виявляти тренди та попереджати про стрибки цін або порушення постачання, що є особливо цінним в умовах геополітичної нестабільності [4].

Окрему увагу варто приділити створенню онлайн-академій при асоціаціях, орієнтованих на країни, що розвиваються. Це забезпечить безкоштовне навчання з цифрової звітності, експортних процедур, екологічної відповідності та користування відкритими платформами, суттєво підвищуючи їхню інституційну спроможність. Таким чином, цифрові інструменти – це не просто модернізація, а механізм інтеграції країн до глобальної системи торгівлі сировиною, сприяючи вирівнюванню доступу та зміцненню довіри [38, 39].

Для підтвердження дієвості запропонованих реформ (інституційних, аналітичних, цифрових) застосовано економіко-математичне моделювання на основі сценарних підходів. Побудована сценарна модель демонструє динаміку обсягів торгівлі за двох умов: збереження статусу-кво та реалізації реформ. Як видно з Рисунку 3.4, впровадження змін (відкриті дані, блокчейн-сертифікація, дашборди, ШІ-аналітика) суттєво пришвидшує темпи приросту: за чотири роки обсяг торгівлі може зрости на 18%, тоді як без змін – лише на 3,5%.

Другий етап моделювання — економічний аналіз втрат для країн, що не є членами міжнародних асоціацій. Як показує Рисунок 3.5, такі країни щороку втрачають від 6% до 12% потенційного експорту через відсутність доступу до аналітики, слабе ринкове представництво та нерівні умови для укладення контрактів, що може становити десятки мільйонів доларів упущеного прибутку [23].

Останній етап моделювання — оцінка регіональної динаміки приросту торгівлі після впровадження реформ. Як видно з Рисунку 3.6, Східна Європа, Латинська Америка та Азія демонструють найвищий потенціал приросту – до 15–18% до 2028 року.

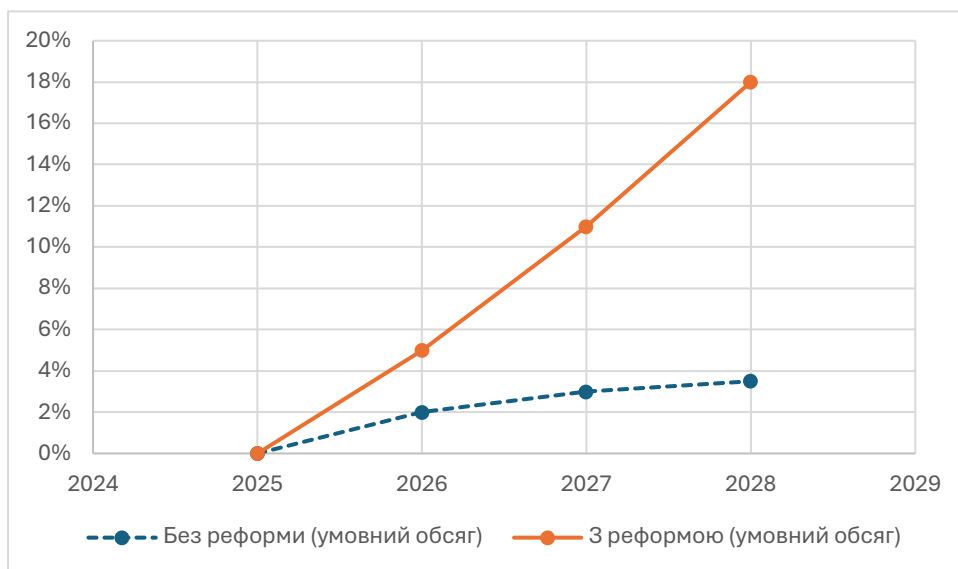


Рисунок 3.4 – Сценарна модель: динаміка обсягів торгівлі при реформі міжнародних асоціацій, %

Джерело: розроблено автором на основі [18, 26].

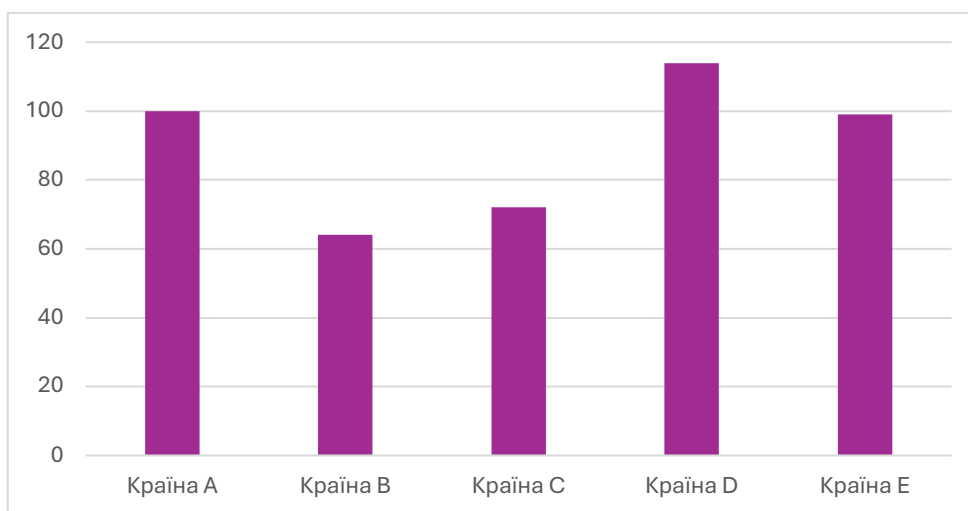


Рисунок 3.5 – Оцінка втрат країн, не залучених до міжнародних асоціацій, втрати, млн дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [23].

Найбільший ефект очікується в регіонах із середнім рівнем розвитку, які можуть найбільше виграти від доступу до цифрових сервісів, прозорої аналітики та спрощеної сертифікації [40, 44].

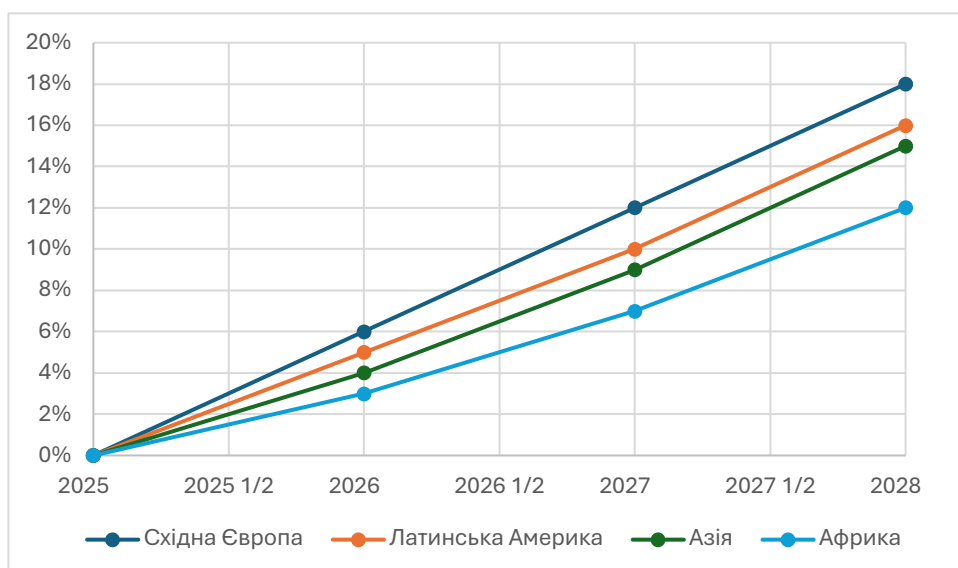


Рис. 3.6 – Інфографіка: динаміка приросту торгівлі після реалізації реформ, приріст торгівлі, %

Джерело: розроблено автором на основі [1, 16].

Таким чином, результати кількісного моделювання підтверджують високу економічну доцільність запропонованих змін. Вони здатні значно посилити роль міжнародних асоціацій, підвищити рівень довіри до ринку та забезпечити рівніші умови для країн із різним рівнем розвитку. Це обґрунтовує потребу в переході від консультативних функцій асоціацій до їхнього інституційного лідерства у світовій торгівлі сировиною [22].

Підсумовуючи, цей розділ засвідчив, що міжнародні асоціації у сфері торгівлі сировиною мають суттєвий потенціал для зростання впливу за умови реалізації комплексних реформ на інституційному, аналітичному та цифровому рівнях. Побудовані математичні моделі переконливо доводять, що впровадження нових інструментів (відкриті дані, дашборди, блокчейн-сервіси, ШІ-аналітика) може забезпечити приріст обсягів торгівлі до 18% за чотири роки. Водночас, країни, які залишаються поза асоціативною співпрацею, щороку втрачають до 10–12% потенційного експорту. Особливо вагомими ці результати є для регіонів, що розвиваються, де реформи дають найбільший ефект у вигляді приросту торгівлі, доступу до нових ринків та зниження інформаційної асиметрії. Таким чином, модернізація ролі асоціацій — це не просто технічне оновлення, а необхідна умова для справедливої, прозорої та стійкої міжнародної торгівлі сировиною у XXI столітті.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження на тему «Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією» було досягнуто поставлену мету, успішно розв'язано всі дослідницькі завдання та сформульовано обґрунтовані висновки, що мають як теоретичне, так і практичне значення для розвитку галузі.

У першому розділі роботи було уточнено сутність міжнародних асоціацій у сфері торгівлі сировиною. Встановлено, що ці структури, на відміну від міжурядових організацій, не володіють прямими регуляторними повноваженнями, проте їхня роль є критично важливою у координації дій учасників ринку, впровадженні стандартизації, розробці галузевих політик та просуванні сталих підходів у торгівлі. Вони функціонують переважно як платформи для обміну знаннями, прогностною інформацією та координації стратегій. Проведено класифікацію міжнародних асоціацій за галузевою, товарною та географічною ознаками, що дозволило виокремити найбільш значущі структури, зокрема World Steel Association, International Grains Council (IGC), International Cotton Advisory Committee (ICAC), World Coal Association та International Fertilizer Association, кожна з яких справляє значний вплив на відповідні сировинні ринки. Також було розглянуто основні принципи та механізми функціонування цих асоціацій, які включають добровільність участі, лобіювання інтересів членів, активний обмін інформацією, впровадження галузевих стандартів та сприяння сталому розвитку.

У другому розділі було проведено оцінку ефективності провідних міжнародних асоціацій за шістьма ключовими критеріями: аналітична спроможність, вплив на ціноутворення, інституційна вага, реакція на кризи, прозорість та цифровізація. Цей аналіз виявив значні відмінності у їхній діяльності. Зокрема, International Grains Council (IGC) та World Steel Association демонструють найвищий середньозважений бал за індексом ефективності. Їхня лідируюча позиція зумовлена винятковою якістю та оперативністю аналітики, що включає щомісячні

огляди, оперативні ринкові звіти, сезонні прогнози та доступ до відкритих баз даних з багаторічною статистикою. Ці асоціації також вирізняються наявністю власних авторитетних цінових індексів, які слугують глобальними бенчмарками, проактивною та ефективною участю у врегулюванні кризових ситуацій (наприклад, IGC активно сприяла запуску "зернової ініціативи" під егідою ООН), а також розвиненою цифровою інфраструктурою, що забезпечує доступність даних та сприяє інноваціям. Водночас, інші асоціації, такі як World Coal Association (WCA) та International Copper Study Group (ICSG), показали нижчі інтегральні результати, що пояснюється обмеженою прозорістю, слабкою інтеграцією цифрових інструментів та менш активною кризовою політикою, яка відображає більш традиційні підходи до управління інформацією та взаємодії з ринком. Крім того, для підтвердження інституційної ваги асоціацій було побудовано кореляційну матрицю, яка чітко засвідчила високий позитивний кореляційний зв'язок між участю в міжнародних асоціаціях та ціною стабільністю ($r = 0.89$), стабільністю експорту ($r = 0.81$), а також значний зв'язок із індексом довіри до країни як торгового партнера ($r = 0.84$). Це підкреслює, що членство в асоціації асоціюється зі зменшенням цінових коливань, підвищенням стабільності експорту та позитивним сприйняттям країн-учасниць на міжнародній арені.

Третій розділ дослідження був присвячений обґрунтуванню напрямів удосконалення діяльності міжнародних асоціацій, що базуються на результатах економіко-математичного моделювання та сценарних підходів. Запропоновано комплексні інституційні, аналітичні та цифрові реформи. Серед інституційних трансформацій ключовою є ідея створення наднаціональної "координаційної ради асоціацій", яка об'єднуватиме представників ключових галузевих об'єднань як єдиний комунікаційний та стратегічний центр для обміну інформацією, координації аналітичної політики та представлення узгодженої позиції на міжнародних платформах (COT, ЮНКТАД, ФАО, G20). Додатково, передбачено розробку універсального стандарту якості аналітики для уніфікації звітності та запровадження механізму "швидкого реагування" – кризового модуля при

координаційній раді, який забезпечуватиме оперативну аналітику та координацію спільних рішень у форс-мажорних ситуаціях, підвищуючи гнучкість асоціацій.

В рамках оновлення аналітичної функції, запропоновано впровадження системи "відкритих даних" (Open Data Reporting), що забезпечить вільний доступ до базових показників торгівлі (обсяги експорту, ціни, прогнози) у машиночитному форматі, підвищуючи прозорість та рівність доступу до інформації. Також обґрунтовано необхідність створення інтерактивного глобального дашборду торгівлі сировиною, який візуалізуватиме дані в реальному часі (карти поставок, динаміка цін, логістичні затримки, політичні ризики), а також запровадження щоквартального рейтингу прогнозної точності асоціацій. Останній дозволить підвищити відповідальність за аналітику та стимулюватиме конкуренцію між асоціаціями.

У сфері цифрової трансформації та інновацій, ключовими рекомендаціями є створення платформ для електронної сертифікації сировинної продукції з використанням блокчейн-технологій. Ці системи дозволять верифікувати походження товару, дотримання стандартів (включно з ESG) та ланцюг постачання, що зменшить ризики підробок та прискорить митні процедури. Також акцентовано на використанні штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного аналізу ринкових даних та прогнозування цінових ризиків. ШІ здатний обробляти великі обсяги інформації в реальному часі, виявляти тренди та попереджати про стрибки цін або порушення постачання, що є особливо цінним в умовах геополітичної нестабільності. Окрему увагу приділено створенню онлайн-академій при міжнародних асоціаціях, орієнтованих на країни, що розвиваються, для забезпечення безкоштовного навчання та підвищення їхньої інституційної спроможності.

Дієвість запропонованих реформ була підтверджена економіко-математичним моделюванням. Побудована сценарна модель показала, що у разі впровадження запропонованих змін (відкриті дані, блокчейн-сертифікація, дашборди, ШІ-аналітика), темпи приросту обсягів торгівлі сировиною суттєво пришвидшуються: за чотири роки обсяг торгівлі може зрости на 18%, тоді як без

змін цей показник становитиме лише 3,5%. Другий етап моделювання, що фокусувався на економічних втратах, продемонстрував, що країни, які не є членами міжнародних асоціацій, щорічно втрачають від 6% до 12% потенційного експорту. Це еквівалентно десяткам мільйонів доларів упущеного прибутку щорічно, головним чином через обмежений доступ до аналітики, слабе представництво на ринку та нерівні умови для укладення контрактів. Аналіз динаміки приросту торгівлі після впровадження реформ у розрізі регіонів виявив, що Східна Європа, Латинська Америка та Азія мають найвищий потенціал – до 15–18% приросту до 2028 року, що підкреслює найбільший ефект для регіонів із середнім рівнем розвитку від доступу до цифрових сервісів та прозорої аналітики.

Таким чином, результати кількісного моделювання беззаперечно свідчать про високу економічну доцільність запропонованих змін. Вони здатні значно посилити роль міжнародних асоціацій, підвищити рівень довіри до ринку та забезпечити рівніші умови для країн із різним рівнем розвитку. Це переконливо обґрунтовує необхідність переходу міжнародних асоціацій від їхніх суто консультативних функцій до інституційного лідерства у світовій торгівлі сировиною. Модернізація ролі асоціацій є не просто технічним оновленням, а життєво необхідною умовою для забезпечення справедливої, прозорої та стійкої міжнародної торгівлі сировиною у XXI столітті. Впровадження запропонованих інституційних, аналітичних та цифрових реформ дозволить асоціаціям не лише ефективно реагувати на сучасні виклики, але й формувати майбутнє глобальних ринків, забезпечуючи стабільність та зростання для всіх учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bloomberg. Commodity Price Index. URL: <https://www.bloomberg.com/professional/insights/trading/indices-2024-outlook-global-commodities/> (дата звернення:10.03.2025)
2. BloombergNEF. Global Carbon Market Outlook 2024. 2023. URL: <https://about.bnef.com/blog/global-carbon-market-outlook-2024/> (дата звернення: 11.03.2025)
3. Chad P. Bown. The WTO and Vaccine Supply Chain Resilience during a Pandemic. *Journal of International Economic Law*. 2023. №26, P. 343-362. URL: <https://ideas.repec.org/a/oup/jieclw/v26y2023i2p343-362..html> (дата звернення:11.03.2025)
4. Deloitte. Blockchain in Supply Chains. 2023. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/operations/articles/blockchain-supply-chain-innovation.html> (дата звернення: 21.03.2025)
5. European Commission. Carbon Border Adjustment Mechanism. 2025. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en (дата звернення:10.04.2025)
6. FAO. Food Outlook (June 2024). 2024. URL: <https://openknowledge.fao.org/items/d7e220b8-b60d-433d-be1a-d5938b83fe9a> (дата звернення:15.04.2025)
7. FAO. The State of Agricultural Commodity Markets 2022. 2022. URL: <https://openknowledge.fao.org/items/b62d008a-11a8-4630-a603-c98398a9ac16> (дата звернення: 15.04.2025)
8. FAOSTAT. Global Trade Data. URL: <https://www.fao.org/faostat> (дата звернення:18.04.2025)
9. Поліщук, Є., Гернего, Ю., Горбов, В. Цифрова трансформація релокованого бізнесу. *Економіка України*. 2025. №5(762), С. 53-71. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.05.053> (дата звернення: 12.04.2025)

10. Gereffi G. Global Value Chains and Development. *Cambridge University Press*. 2018. №1. P. 276-302. URL: https://www.researchgate.net/publication/328784973_Global_Value_Chains_and_Development_Redefining_the_Contours_of_21st_Century_Capitalism (дата звернення: 1.04.2025)
11. Grain Trade Australia. Technical Guidelines 2023. 2023. URL: <https://www.graintrade.org.au/technical-guidelines-2023/> (дата звернення: 12.04.2025)
12. Harvard Business Review. Crisis Management in Global Trade. 2022. URL: <https://hbr.org/tag/global-trade> (дата звернення: 12.04.2025)
13. ICAC. Cotton This Month. 2023. URL: <https://www.icac.org/cotton-this-month-archives>
14. ICSG. Copper Market Trends 2022. 2022. URL: <https://www.icsg.org/index.php/publications> (дата звернення: 21.03.2025)
15. IEA. Energy Markets Report. 2024. URL: <https://www.iea.org/reports?topics=market-reports> (дата звернення: 15.04.2025)
16. International Energy Agency (IEA). Energy Security Report. 2022. URL: <https://www.iea.org/reports/energy-security-a-comprehensive-approach-to-the-global-energy-crisis> (дата звернення: 11.04.2025)
17. International Fertilizer Association. Statistics Portal. URL: <https://www.ifastat.org/> (дата звернення: 11.04.2025)
18. International Grains Council. GOI Methodology & Index History. URL: <https://www.igc.int/en/markets/marketinfo-goi.aspx> (дата звернення: 11.04.2025)
19. International Grains Council. Market Report Archive. URL: https://www.igc.int/en/gmr_summary.aspx (дата звернення: 11.04.2025)
20. International Grains Council (IGC). World Wheat Prices. URL: <https://www.igc.int/markets/marketinfo-prices.aspx> (дата звернення: 11.04.2025)

21. International Chamber of Commerce (ICC). Trade and Climate Change Report. 2024. URL: <https://iccwbo.org/trade-for-climate-hub/> (дата звернення: 11.04.2025)
22. International Renewable Energy Agency (IRENA). Renewable Energy and Trade. 2023. URL: <https://www.irena.org/publications/2023/May/Renewable-Energy-and-Trade-An-IRFA-Framework-for-Action> (дата звернення: 13.04.2025)
23. Jacks D.S. M Stuermer What drives commodity price booms and busts?. *Energy Economics*. 2020. URL: https://scholar.google.ca/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=ldQ8_k8AAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=ldQ8_k8AAAAJ:abG-DnoFyZgC (дата звернення: 11.05.2025)
24. Krugman P. R., International trade: Theory and policy. *Pearson Education Limited*. №11, P. 216-261. 2018. URL: <http://edl.emi.gov.et/jspui/handle/123456789/679> (дата звернення: 07.05.2025)
25. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М.. Міжнародна економіка : підручник. Київ: *KHEU*. С. 82-110. 2014. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Lukyanyenko-Mizhnarodna-ekonomika.pdf (дата звернення: 07.04.2025)
26. MacroTrends (based on Brent Crude Oil Futures). Average Oil Prices Brent. URL: <https://www.macrotrends.net/2480/brent-crude-oil-prices-10-year-daily-chart> (дата звернення: 30.04.2025)
27. MacroTrends (based on CME Wheat Futures). World Wheat Prices. URL: <https://www.macrotrends.net/2534/wheat-prices-historical-chart-data> (дата звернення: 19.05.2025)
28. McKinsey & Company. ESG in Commodity Trading. 2023. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/metals-and-mining/our-insights/the-sustainability-transition-for-commodity-trading-companies> (дата звернення: 19.05.2025)

29. Міністерство економіки України. Зовнішня торгівля: аналітика 2023. 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/ForeignEconomicActivity/> (дата звернення: 21.04.2025)
30. Matkarimova L., Oleinikova L., Kozyk V., Cherep A., Kostyshina T., Mostenska T. Green Finance and Energy Transition: Innovation, Legal Frameworks and Regulation. *Springer Nature Switzerland*. P. 323-333., 2025. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-75960-4_31 (дата звернення: 30.03.2025)
31. OECD-FAO. Agricultural Outlook. 2023. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2023_2120e2e5-en дата звернення: 16.04.2025)
32. Peterson Institute for International Economics (PIIE). *Global Trade Alert*. 2023. URL: <https://globaltradealert.org/> (дата звернення: 18.05.2025)
33. Porter M. *Competitive Strategy*. *New York: Free Press*, 1980. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=195> (дата звернення: 30.03.2025)
34. PricewaterhouseCoopers (PwC). *The ESG Global Survey*. 2023. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/c-suite-insights/global-investor-survey-2023.html> (дата звернення: 14.05.2025)
35. Rodrik D. *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. *Harvard University Press*. PP. 368. 2011. URL: <https://drodrik.scholar.harvard.edu/publications/globalization-paradox-democracy-and-future-world-economy> (дата звернення: 15.05.2025)
36. Statista. *Global Commodity Market Statistics*. URL: <https://www.statista.com/markets/423/commodities/> (дата звернення: 12.04.2025)
37. Trading Economics. *Global Commodity Data*. URL: <https://tradingeconomics.com/commodities> (дата звернення: 12.05.2025)
38. United Nations (UN). *Global Sustainable Development Report*. 2023. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/gsdri/> (дата звернення: 18.05.2025)

39. UNCTAD. Commodity Dependence Index. 2023.
URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2023d3_en.pdf
(дата звернення: 28.04.2025)
40. UNCTAD. Trade and Development Report. 2023.
URL: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023> (дата звернення: 28.04.2025)
41. UNCTAD. World Investment Report 2023. 2023.
URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023> (дата звернення: 28.04.2025)
42. Vinska O., Harbuza T., Teslenko N., Tokar V. Gender Dimension of the European Union's Communication Ecology Problems in High-Technology Sectors. Explore Business, Technology Opportunities and Challenges After the Covid-19 Pandemic. Lecture Notes in Networks and Systems, 2022. Vol 495. Pp. 1303–1315. URL: https://www.researchgate.net/publication/361970209_Gender_Dimension_of_the_European_Union's_Communication_Ecology_Problems_in_High-Technology_Sectors (дата звернення: 14.05.2025)
43. World Bank. Commodity Markets Outlook. 2023.
URL: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> (дата звернення: 14.05.2025)
44. World Bank. Global Food Security Update. 2023.
URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update>
(дата звернення: 14.05.2025)
45. World Bank. Commodity Markets Outlook. 2024.
URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/04/24/commodity-markets-outlook-april-2024> (дата звернення: 14.05.2025)
46. World Coal Association. Reports and Publications.
URL: <https://www.futurecoal.org/resource-categories/publications/> (дата звернення: 14.05.2025)

47. World Coal Association. Sustainable Coal Use & Global Energy. 2022. URL: <https://www.futurecoal.org/resources/coals-contribution-to-net-zero-pathways-for-the-next-decade/> (дата звернення: 14.05.2025)
48. World Steel Association. Short Range Outlook 2023–2024. 2023. URL: <https://worldsteel.org/media/press-releases/2023/worldsteel-short-range-outlook-april-2023/> (дата звернення: 14.05.2025)
49. World Steel Association. Steel Statistical Yearbook 2022. 2022. URL: <https://worldsteel.org/media/press-releases/2022/2022-steel-statistical-yearbook-published/> (дата звернення: 14.05.2025)
50. World Steel Association. Sustainability Report 2023. 2023. URL: <https://worldsteel.org/sustainability/sustainability-indicators-2023-report/> (дата звернення: 13.05.2025)
51. World Trade Organization (WTO). Global Trade Outlook. 2023. URL: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287076335> (дата звернення: 13.05.2025)
52. World Trade Organization. World Trade Report 2022. 2022. URL: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287053961> (дата звернення: 13.05.2025)
53. World Unlikely to See Higher Grain Trade and Stocks in 2025: FAO forecasts lower grain trade and stocks for 2025. URL: <https://magazinebbm.com/blog/fao-forecasts-lower-grain-trade-and-stocks-for-2025-3691> (дата звернення: 13.05.2025)

Огляд зарубіжної літератури

1. Chad P. Bown. The WTO and Vaccine Supply Chain Resilience during a Pandemic. *Journal of International Economic Law*. 2023. №26, P. 343-362. Retrieved from <https://ideas.repec.org/a/oup/jieclw/v26y2023i2p343-362..html>

In his paper, Chad Brown analyses the role of the World Trade Organization (WTO) in regulating global supply chains, especially in the context of contemporary challenges such as trade wars and the COVID-19 pandemic. They face serious difficulties, which undermines their effectiveness in ensuring the stability of international trade. Brown discusses examples of disruptions in supply chains caused by export restrictions and breaches of trade agreements, and discusses the need to reform the WTO to adapt to the new realities of the global economy. It also offers recommendations for strengthening the international trade order, including improved transparency and cooperation among member countries. This work represents an important contribution to understanding how international institutions can evolve to support sustainable and equitable global supply chains.

2. European Commission. Carbon Border Adjustment Mechanism. 2025 Retrieved from https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

The Carbon Boundary Adjustment Mechanism (CBAM) is an initiative of the European Commission aimed at preventing carbon leakage and ensuring a level playing field for producers within and outside the EU. CBAM provides for a carbon tariff on imports of certain goods, such as steel, cement and electricity, from countries with less stringent environmental standards. This should encourage foreign producers to reduce their greenhouse gas emissions and maintain the competitiveness of European industry. The mechanism will be implemented in stages, starting with the reporting period in 2023 and fully implemented by 2026. CBAM is part of the wider EU strategy to achieve climate neutrality by 2050 and demonstrates the Alliance's commitment to leadership in global climate policy. However, the mechanism also raises concerns among EU trading partners and requires careful adjustment to comply with World Trade Organization rules.

3. FAO. The State of Agricultural Commodity Markets 2022. 2022. Retrieved from <https://openknowledge.fao.org/items/b62d008a-11a8-4630-a603-c98398a9ac16>

The 2022 FAO report examines current trends and prospects for agricultural commodity markets. Special attention is given to the impact of global factors, such as climate change, the COVID-19 pandemic and geopolitical conflicts, on food security and trade. Price volatility and the role of policy measures in stabilizing markets. FAO stresses the need for sustainable and inclusive trading systems that are able to adapt to rapidly changing conditions. The report also offers recommendations for

strengthening international cooperation, improving infrastructure and supporting small producers. This document serves as an important resource for policymakers, researchers and all stakeholders seeking to achieve sustainable agriculture and global food security.

4. FAOSTAT. (n.d.). *Global Trade Data*. Retrieved from <https://www.fao.org/faostat>

FAOSTAT is the official statistical platform of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), which provides open access to comprehensive data on world production, consumption, trade and prices of agricultural products. The tool covers more than 245 countries and territories, providing users with the opportunity to analyze long-term trends in global trade in agricultural goods. The database is especially useful for governments, researchers, international organizations and businesses, as it allows you to compare trade flows, determine structural changes in imports and exports, and assess the impact of policies on food markets. FAOSTAT supports transparency in the agricultural sector, promotes informed decision-making and supports the implementation of Sustainable Development Goals. In addition to trade, the portal also covers data on soils, forests, fertilizers, water use, prices and food security indicators. This makes FAOSTAT a universal tool for interdisciplinary analysis of the global agricultural sector.

5. Gereffi G. *Global Value Chains and Development*. Cambridge University Press. 2018. №1. P. 276-302. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/328784973_Global_Value_Chains_and_Development_Redefining_the_Contours_of_21st_Century_Capitalism

In *Global Value Chains and Development*, Gary Gereffi, a leading researcher on global value chains, analyzes how multinational companies shape the structure of the modern economy. The author focuses on the dynamics of integration of countries, in particular developing countries, into global production networks. The publication includes key empirical and theoretical works that show how control over design, marketing and product distribution is concentrated in developed countries, while production stages are increasingly moving to low-cost countries. Particular attention is paid to how governments and companies can contribute to the "economic upgrade" through industrialization and modernization of technology. Gereffi also raises issues of social influence - labor, ecology and political responsibility. The book is a fundamental source for students, researchers and politicians working in the field of international trade and economic development.

6. Grain Trade Australia. *Technical Guidelines 2023*. 2023. Retrieved from <https://www.graintrade.org.au/technical-guidelines-2023/>

Technical Guidelines 2023, prepared by Grain Trade Australia (GTA), is the industry standard for Australian grain trade. The document contains technical instructions that regulate the quality, transportation, storage, cleaning and classification of grain traded at the domestic and international level. It aims to ensure transparency and predictability in grain transactions by establishing common rules for

market participants. GTA develops these guidelines in collaboration with industry representatives, traders, logistics companies, laboratories and regulators. In 2023, the management was updated to take into account new quality control technologies and international requirements for environmental sustainability. The document helps to reduce risks in the grain supply chain, in particular by standardizing actions in case of disputes. These guidelines are essential for Australia's partner countries as they allow for a better understanding of the requirements for imported grain, ensuring it meets high GTA standards.

1. **7. International Cotton Advisory Committee (ICAC). Cotton This Month. 2023. Retrieved from <https://www.icac.org/cotton-this-month-archives>**

Cotton This Month is a monthly analytical publication of the International Cotton Advisory Committee (ICAC) that provides up-to-date information on the global cotton market. The report covers key indicators, including production volumes, consumption, stocks, trade and prices. Analytics relies on ICAC statistical models that take into account seasonal fluctuations, climate change, political factors and economic crises affecting global supply and demand. The 2023 editions focus on the effects of conflict, rising fertiliser costs and transport costs. ICAC also conducts comparative analysis between major cotton producers such as the United States, India, China and West African countries. The publication is an important tool for traders, politicians and farmers seeking to adapt to changes in the market. With a concise but informative format, Cotton This Month provides convenient access to professional sector information.

8. **International Copper Study Group (ICSG). Copper Market Trends 2022. 2022. URL Retrieved from <https://www.icsg.org/index.php/publications>**

The *Copper Market Trends 2022* report by the International Copper Research Group (ICSG) provides a comprehensive analysis of the copper market, one of the key strategic metals for the global economy. The document covers the production of primary and secondary copper, world processing, import-export operations, as well as an assessment of the balance of supply and demand. ICSG studies the factors that influence price fluctuations: the development of "green" energy, the growing demand for electric vehicles, geopolitical risks and logistical challenges. In 2022, special attention was paid to the effects of the COVID-19 pandemic on the mining industry and the problems of the shortage of skilled labor. Environmental standards and initiatives for sustainable mining were also considered. This report is a reliable source for producers, analysts and government bodies interested in monitoring the global copper market and making decisions based on current trends.

9. **International Energy Agency (IEA). Energy Security Report. 2022. Retrieved from <https://www.iea.org/reports/energy-security-a-comprehensive-approach-to-the-global-energy-crisis>**

The *International Energy Agency's (IEA) Energy Markets Report 2024* provides a comprehensive overview of major trends in global energy markets. The report focuses on the factors driving changes in global energy demand, particularly the influence of economic growth in emerging economies and the rebound in demand in advanced economies. The authors analyze how increasing electricity demand is primarily met by low-emission sources, especially renewables and nuclear power, and the role of natural gas in bridging supply gaps. The report also examines the more modest growth in fossil fuel demand, noting specific factors like heatwaves impacting coal consumption. Decarbonization issues are addressed through the analysis of renewables growth and the significant decline in CO2 emissions in advanced economies, highlighting a decoupling of economic growth from emissions in these regions. The review offers insights into current global energy processes and the prospects for the energy transition. This source is key to understanding the current dynamics of the global energy balance, the progress of the energy transition, and the interplay between economic development and energy consumption.

10. International Fertilizer Association (IFA). Statistics Portal. Retrieved from <https://www.ifastat.org/>

The IFA statistical portal is the main source of data on production, consumption, trade and forecasts in the global fertilizer industry. The association brings together more than 400 participants in 70 + countries, including manufacturers, traders, technology suppliers and politicians. Through the portal, IFA provides annual reports, demand maps, market analytics of basic nutrients (nitrogen, phosphorus, potassium), as well as estimates of the impact of geopolitical and climatic changes on supplies. The focus is also on the sustainability of agricultural production: analysis of fertilizer efficiency, greenhouse gas emissions and options for adapting to environmental standards. In 2022-2023, the platform has become especially in demand due to violations of global supply chains caused by the conflict in Ukraine and sanctions against Russia, one of the largest exporters of fertilizers. The portal is used by analysts, agricultural companies, governments and researchers for procurement planning, risk assessment and agricultural policy development in the face of growing food insecurity.

Annotation

Sheremet M.V. "The role of international associations in the international trade in raw materials." Manuscript.

Qualifying bachelor's thesis on specialty 292 "International Economic Relations", 2025.

The thesis explores the institutional and functional role of international associations in the regulation of global trade in raw materials. The author analyses the classification, principles, and mechanisms of cooperation applied by associations such as the International Grains Council, World Steel Association, and International Cotton Advisory Committee. The work provides a comparative assessment of sectoral associations by commodity type and global reach.

A special focus is placed on the influence of international associations on market transparency, access to information, price stabilization, and sustainable development. The author examines the Ukrainian perspective, including the impact of war and trade disruptions on national participation in global trade platforms.

The research includes economic modeling, statistical analysis, and SWOT assessments. Based on the study, practical recommendations are proposed for improving the participation of Ukraine and other developing countries in international commodity governance to enhance competitiveness and economic resilience.

Key words: international associations, raw materials, international trade, market regulation, WTO, IGC, World Steel Association, ICAC.

Year: 2025

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Роль міжнародних асоціацій у міжнародній торгівлі сировинною продукцією

Автор Науковий керівник / Експерт

Шеремет М.В.Ткаленко С.І.

підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.



25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2



13599

Кількість слів



111056

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		24
Інтервали		0
Мікропробіли		206
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		2